БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Буряг-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

№ 221(5113)
Воскресенье
Ноябриин
3
1946 он

Сэн 20 мүнгэн

Ленинэй туг доро, Сталинай ударидалгаар ябажа, Советскэ Эхэ оронойнгоо шэнээр сэсэглэн һалбаралта тээшэ, манай орондо коммунизмын түгэс илалта тээшэ урагшаа дабшая! (Агуухэ Октябрьска Социалистическэ революциин 29-дэхи ойдо зорюулһан ВКП(б)-гэй ЦК гэй уряалнуудһаа).

Агуухэ Октябрьска Социалистическэ революциин 29-дэхи ойдо зорюулһан

ВКП(б)-гэй ЦК-гэй уряалнууд

1. Агуухэ Октябрьска Социалистическэ революциин 29 дэхи ой мандаха болтогой!

2. Бата бэхи ба үни удаан сагта амгалан тайбан ба аюулгүй байдалай түлөө тэмсэлдэ эрхэ сүлөөдэ дуратай арадуудай хани барисаан мандаха болтогой!

3. Фашистска дарлалтаһаа сүлөөлэгдэһэн ба өөһэдынгөө гүрэнэй ажабайдалые демократическа үндэһэ һуури дээрэ байгуулжа байһан арадуудта амар-мэндэ!

4. Немецкэ богоолшологшодой дарлалтаһаа хэтэ мүнхэдөө сүлөөлэгдэһэн славянска арадуудта ахадүүгэй амар мэндэ! Славянска арадуудай эбдэршэгүй хани барисаан мандаха болтогой!

5. Бүхы оронуудай ажалшад! Фашизмые үндэһөөрынь тэслэн усадхахын түлөө тэмсэгты! Арадуудай хоорондо дүршэлдөө гаргажа байһан, дэлхэйн арадуудые шэнэ дайгаар айлгажа байһан шэнэ дай һүжэрөөгшэдые элирүүлжэ, тэдэнэй мэдүүлэгты! Амгалан тайбан байдалай хэрэгые хамгаалхын түлөө жагсагты!

6. Арадуудай амгалан тайбан ба аюулгүй байдалай, эрхэ сүлөө ба бэеэ даанхай байдалай найдамтай тулгуури болохо Советскэ Союз мандаха болтогой!

7. Советскэ Союзай Зэбсэгтэ Хүсэнүүд мандаха болтогой! Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда өөрынгөө гулгые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэһэн, советскэ арадай зоригоо байгуулхы ажалые һэрэмжэтэйгээр хамгаалжа байгаа алдарта советскэ сэрэгшүүд мандаха болтогой!

8. Солдадууд ба маторосууд, сержантнууд ба старшинанууд! Офицернүүд, генералнууд ба адмиралнууд! Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай дүй дүршэлые шудалагты! Өөһэдынгөө сэрэгэй ба политическэ эрдэм һургуулиие саг үргэлжэ нарижуулан һайжаруулагты!

9. Манай Эхэ ороной хилэнүүдые херхоор хамгаалжа байгаа советскэ пограничнигууд мандаха болтогой!

10. Советскэ Арми ба Флодһоо табигдажа, амгалан сагай зохеон байгуулхы ажалда ороһон сэрэгшүүдтэ амар мэндэ!

11. Манай Эхэ ороной эрхим хүбүүд ба басагад болохо Советскэ Союзай Геройнууд ба Социалистическэ Ажалай Геройнуудта алдар соло!

12. Хүдэлмэришэд, таряашад, советскэ интеллигенци! Шэнэ табанжэлэй түсэбые дүүргэхын ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө, манай арадай материальна тэвиглэн байдалай ба культурын дэбжэлтын түлөө тэмсэгты!

13. Советскэ Союзай ажалшад! Дайн сэрэгэй ушаруулһан шархануудые түргэнөөр эдэгээе! Немецүүдэй һандаргаһан манай ороной районуудые һэргээн бодхоохын түлөө бүхы хүсэеэ үгэе!

14. Советскэ Союзай ажалшад! Арадай ажахын бүхы һалбаринуудта нарин нягта арбилалта хэхын түлөө, продукциин өөрынь үнэ сэнгые доошолуулхын түлөө тэмсэгты! Дайнай һүүлдэхи табанжалые дүүргэхын ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө мүнгэн зөөри бe[illegible]уулха ябадалые хангагты!

15. Советскэ Союзай ажалшад! Һарынгаа ба кварталайнгаа түсэбүүдые дүүргэхын ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлэгты! Шэнэ табанжэлэй түрүүшын жэл болохо 1946 оной түсэбые болзорһоонь урид дүүргэе!

16. Хара металлургиин эрэгтэй, эмэгтэй хүдэлмэришэд, инженернүүд ба техникүүд! Металл болбол арадай ажахын бүхы һалбаринуудые һэргээн бодхоолгын ба хүгжөөлгын үндэһэ һуури мүн! Орондоо шэрэм, булад прокат ехээр үгэе!

17. Нүүрһэнэй ажаүйлэдбэриин эрэгтэй, эмэгтэй хүдэлмэришэд, инженернүүд ба техникүүд! Фабрикануүд, заводууд ба транспортда нүүрһэ ехээр үгэгты! Оронойнгоо арадай ажахын хэрэгсэлнүүдые түлишөөр хангая!

18. Нефтянной ажаүйлэдбэриин эрэгтэй, эмэгтэй хүдэлмэришэд, инженернүүд ба техникүүд! Нефть абалгые ба үйлэдбэрилгые ехэдхэгты! Ажаүйлэдбэриие, хүдөө ажахые ба транспортые горючаар таһалгаряагүй хангагты!

19. Машино-бүтээлгын ажаүйлэдбэриин эрэгтэй, эмэгтэй хүдэлмэришэд, инженернүүд ба техникүүд! Машинануудые бүтээн гаргалгаяа саг үргэлжэ ехэдхэгты! Советскэ машино-бүтээлгын шанарые дээшэлүүлэгты!

20. Транспортна машино-бүтээлгын эрэгтэй, эмэгтэй хүдэлмэришэд, инженернүүд ба техникүүд! Паровозууд ба вагонуудые олоор гаргагты! Түмэрзамай транспортые түрүү техникээр зэбсэгжүүлэгты!

21. Автомобильна ажаүйлэдбэриин эрэгтэй, эмэгтэй хүдэлмэришэд, инженернүүд ба техникүүд! Орондоо автомобильнуудые олоор үгэгты! Шэнэ түхэлэй ашаанай ба хүнгэн автомашинануудые үйлэдбэрилэн гаргалгые түргэнөөр шудалагты!

22. Хүдөө ажахыда зорюулагдаһан тракторнууд, комбайнууд, машинануудые үйлэдбэрилэн гаргадаг предприятинуудай эрэгтэй, эмэгтэй хүдэлмэришэд, инженернүүд ба техникүүд! Хүдөө ажахын машинануудые олоор гаргагты! Хүдөө ажахын механизациин саашанхи ургалтые хангагты!

23. Химическэ ажаүйлэдбэриин эрэгтэй, эмэгтэй хүдэлмэришэд, инженернүүд ба техникүүд! Хүдөө ажахыда минеральна үтэгжүүлгэнүүдые ехээр үгэгты! Арадай ажахын хэрэгсэлнүүдые химическэ ажаүйлэдбэриин продуктнуудаар хангагты!

24. Судно-бүтээлгын ажаүйлэдбэриин эрэгтэй, эмэгтэй хүдэлмэришэд, инженернүүд ба техникүүд! Советскэ держава болбол хүсэн түгэлдэр флодтой байха ёһотой! Судно-бүтээлгэдэ түрүү техникые нэбтэрүүлэгты! Шэнэ корабльнуудые түргэнөөр байгуулагты!

25. Эрэгтэй, эмэгтэй хүдэлмэришэд, инженернүүд ба техникүүд—ба илгашад! Ажаүйлэдбэриин предприятинуудые, гэр байрануудые ба культурна эмхи зургаануудые түргэнөөр һэргээн бодхоогты ба шэнээр баригты! Барилгын хүдэлмэринүүдэй үндэр шанарые туйлагты!

26. Барилгын материалнуудай ажаүйлэдбэриин эрэгтэй, эмэгтэй хүдэлмэришэд, инженернүүд ба техникүүд! Дайнай һүүлэй табанжэлэй барилгануудые барилгын материалнуудаар таһалгаряагүй хангагты!

27. Бүд нэхэлгын ба хүнгэн ажаүйлэдбэриин эрэгтэй, эмэгтэй хүдэлмэришэд, инженернүүд ба техникүүд! Бүд, трикотаж, хубсаһануудые, гуталнуудые ба үргэн хэрэглэлэй бусад эд бараануудые ехээр гаргагты! Продукциингаа шанарые һайжаруулагты!

28. Эдеэ-хоолой ба мяха-һүнэй ажаүйлэдбэриин эрэгтэй, эмэгтэй хүдэлмэришэд, инженернүүд ба техникүүд! Арад зондо зорюулагдаһан эдеэ хоолой продуктнуудые үйлэдбэрилгые бүхы хэмжээгээр ехэдхэгты, шанарыень һайжаруулагты!

29. Нютагай ажаүйлэдбэриин ба олзоборилгын кооперациин эрэгтэй, эмэгтэй хүдэлмэришэд, инженернүүд ба техникүүд! Үргэн хэрэглэлэй ба гэр доторой хэрэглэлэй зүйлнүүдые гаргалгые бүхы хэмжээгээр ехэдхэжэ, шанарыень һайжаруулагты! Нютагай ресурснуудые үргэнөөр хэрэглэгты! Нютагай барилгын материалнуудые үйлэдбэрилгые үргэдхэгты!

30. Советскэ түмэрзамайхид! Үбэлэй эрхэ байдалда транспортые таһалгаряагүй хүдэлмэрилүүлхын түлөө тэмсэгты! Арадай ажахыда зорюулагдаһан ашаануудые саг соонь хүргэгты! Ашаа тээбэриие ехэдхэжэ, вагонуудай ябасые түргэдхэгты! Пассажирнуудые анхаран хангалгые һайжаруулагты!

31. Далайн ба гол мүрэнэй флодой хүдэлмэрилэгшэд! Оронойнгоо арадай ажахыда зорюулагдаһан ашаануудые түргэнөөр хүргэгты! Үбэлэй үедэ судно-заһабарилгые жэшээтэ һайнаар үнгэргэхын түлөө тэмсэгты!

32. Советскэ худалдаа-наймаанай, кооперациин ба ниитын эдеэ-хоолой хүдэлмэрилэгшэд! Городто ба деревнидэ культурна советскэ худалдаа-наймаае дэлгэрүүлэгты! Советскэ потребительнүүдые хангаха ябадалые һайжаруулагты!

33. Эрэгтэй, эмэгтэй таряашад, МТС болон совхозуудай хүдэлмэришэд! Арад зондо талха таряа, овощь, мяха, һү элбэг ехээр үгэгты, ажаүйлэдбэридэ түүхэй эд ехээр үгэгты!

34 Эрэгтэй эмэгтэй таряашад! Гүрэнэй урдахи өөһэдынгөө уялгануудые үнэн сэхээр ба сэхэ сэбэрээр дүүргэгты! Бэтэдхэлнүүдэй түсэбые үлүүлэн дүүргэгты! Орондоо талха таряа, тоһо, мяха, овощьнуудые элбэг ехээр үгэе!

35. Эрэгтэй, эмэгтэй колхозникууд! Колхозуудай ниитын баялиг зөөриие али болохоор арбидхагты, ажалай жалг заршамые бүхэжүүлэгты! Колхозно ажабайдалай үндэһэн хуули болохо—хүдөө ажалай артелиин Уставые нарин нангинаар сахигты!

36. Эрэгтэй, эмэгтэй таряашад, совхозуудай эрэгтэй, эмэгтэй хүдэлмэришэд, зоотехнигүүд ба ветеринарнууд! Малажалай ашаг шэмые дээшэлүүлэгты! Адуу малайнгаа тоо толгойе нилээд ехээр олошоруулха ябадалые туйлагты! Орондоо малажалай продуктнуудые улам ехээр үгэе!

37. Советскэ наукын хүдэлмэрилэгшэд! Шэнэ шэнжэлгэнүүдые, уралан зохеолгонуудые ба эрдэмэй нээлтэнүүдые хэжэ, наука ба техникые баяжуулагты! Оронойнгоо арадай ажахын хамаг бүхы һалбаринуудта саашанхи техническэ дэбжэлтые хангая!

38. Литературын, искусствын, кинематографиин хүдэлмэрилэгшэд! Агууехэ советскэ арад зоной нэрэ түрэдэ хүрэмөөр үндэр дээдэ идейнэ уранһайханай зохеолнуудые байгуулагты!

39. Эрэгтэй, эмэгтэй багшанар, арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд! Хүүгэдые һургалгын шанарые һайжаруулагты! Манай Эсэгэ орондо үнэн шүтэнги, эрдэмтэй ба культурна хүнүүдые һурган хүмүүжүүлэгты!

40. Советскэ Союзай ажалшад! Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай инвалидууд болон манай Эхэ ороной эрхэ сүлөө ба бэеэ даанхай байхын түлөө ами бэеэ үгэһэн баатарлиг советскэ сэрэгшэдэй бүлэнэрые бүгэдэ-арадай анхарал оролдолгоор хүреэлэе!

41. Советскэ профсоюзууд! Шэнэ табанжэлэй түсэбые дүүргэхын ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлэгты! Ажалшадай ажабайдалай материальна ба культурна хэмжээе дээшэлүүлхэ тухай эсэхэ сусахые мэдэнгүй оролдожо байгты!

42. Манай ороной политическэ, ажахын ба культурна ажабайдалда эдибхитэйгээр хабаадалсагша—советскэ эхэнэрнүүд мандаха болтогой!

43. Советскэ хүбүүд ба басагад! Мүнөө сагай техникэ, наука ба культурые шудалагты! Манай Эхэ ороной аша туһада эршэтэй шангаар ажаллагты!

44. Советскэ һургуулиин һурагшад! Эрдэм шудалагты, Ленин—Сталинай хэрэгэй түлөө хатуу зориггой тэмсэлшэд болохоор бэеэ бэлдэгты!

45. Коммунистнууд ба комсомолецууд! Ажахы ба культурые улам шэнэ хүсэтэйгөөр дэбжүүлхын түлөө, Советскэ гүрэнэй хүсэ шадалые улам саашань бүхэжүүлхын түлөө тэмсэгшэдэй түрүүшын зэргэдэ жагсагты!

46. Манай Эхэ ороной арадуудай хани барисаанай, зол жаргалай ба алдар солын бата найдамтай түшэг тулгуури болохо хүсэн түгэс Советскэ Союз мандаха болтогой! Агуухэ Советскэ арад мандаха болтогой!

47. Манай илалтануудые зоригжуулагша ба эмхидхэгшэ—Бүхэсоюзна Коммунистическэ Большевигүүдэй Парти, Ленин—Сталинай парти мандаха болтогой!

48. Советскэ арадай вождь—агуухэ Сталин мандаха болтогой!

49. Ленинэй туг доро, Сталинай ударидалгаар ябажа, Советскэ Эхэ оронойнгоо шэнээр сэсэглэн һалбаралта тээшэ, манай орондо коммунизмын түгэс илалта тээшэ урагшаа дабшая!

Бүхэсоюзна Коммунистическэ (большевигүүдэй) Партиин Центральна Комитет.

БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет ба ВКП(б) гэй Областной Комитедэй бюро болбол республикын түрүү предприятинуудай ба МТС-үүд, колхозуудай сентябрь һарын хүдэлмэриин дүнгые 1946 оной октябриин 1-эй байдалаар хаража үзөөд, тогтоохонь хадаа:

1. 1946 оной сентябрь һарын хүдэлмэриин дүнгөөр удаадахи предприятинууд, МТС-үүд ба колхозуудые республиканска „Хүндэлэлэй Доскада" хуушаарынь байлгаха:

БСУРП-ын Судно-заһабарилгын завод—директорынь П.И. Востоков, парторгнь А. С. Русаков, месткомойнь түрүүлэгшэ Л. А. Редькин.

„Метровес" завод—директорынь М. И. Леминов, месткомойнь түрүүлэгшэ Н. Б. Кадон.

Саянтын МТС—директорынь С. П Танхасаев, партийна организациинь секретарь Е. П. Сергеева.

Жиримскэ МТС—директорынь В. В. Тупикин, партийна организациинь секретарь И. П. Патракин.

Кабанскын МТС—директорынь И. П. Маслов, партийна организациинь секретарь Соболев.

Хориин МТС—директорынь И. Д. Далбаев, партийна организациинь секретарь Цуриков.

Сэлэндумын МТС—директорынь И. Ф. Осипов, партийна организациинь секретарь И. В. Алексеев.

Закаменай аймагай Кагановичын нэрэмжэтэ колхоз—түрүүлэгшэнь Л. Ендонов, партийна организациинь секретарь Ц. Порхоев.

2. 1946 оной сентябрь һарын хүдэлмэриин дүнгые хаража үзөөд, удаадахи предприятинууд, МТС-үүд ба колхозуудые республиканска „Хүндэлэлэй Доскада" бэшэхэ гэбэл:

Механизированнэ шэлэй завод—директорынь А .С. Спиридонов, парторгнь К. Т. Логвиненко, месткомойнь түрүүлэгшэ В. Е. Куц.

Галуута-Нуурай рудоуправлени—эрхилэгшэнь Г. И. Старцев, парторгнь Доброгорский, рудкомойнь түрүүлэгшэ Бабичев.

„Бурмонголлестрестын" Ээрын мехлесопункт—директорынь А. П. Андрусенко, парторгнь Т. Т. Сотов, месткомой түрүүлэгшэ Додин.

Зүүн Сибириин түмэрзамай сигнализациин ба хэлхеэ холбооной Улан-Удын дистанци—начальнигынь В. А. Беус, парторгнь С. А. Дуботокин, месткомойнь түрүүлэгшэ В. С. Васюков.

БМАССР-эй нютагай ажаүйлэдбэриин Министерствын мебельнэ фабрика—директорынь П. Ф. Букарев, парторгнь П. А. Шимохина, фабзавкомойнь түрүүлэгшэ А. П.Бобров.

Үдын МТС—директорынь Нимаев, партийна организациинь секретарь Ф. Пальнуев.

Мухаршэбэрэй аймагай „Комсомол" колхоз—түрүүлэгшэнь Д. Д. Дагбаев.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ПАРТБЮРОГОЙ ХҮДЭЛМЭРИЕ ХАНГАЛТАТАЙ ГЭЖЭ ТООЛОБО

Хэжэнгын МТС-эй партийна эхин организацийн тоосоото-һунгуулиин суглаан һаяхан болобо. Партбюрогой секретарь нүхэр П. Пономарев өөрынгөө хүтэлбэри доро хэглэһэн хүдэлмэри тухай тоосоото элидхэл хэбэ. Суглаанда хабаадалсаһан коммунистнууд үгэ хэлэжэ, большевистскэ шүүмжэлэл үргэнөөр дэлгэрүүлбэ.

Тоосоото үе соо партийна организацийн, тэрэнэй членүүд болбол МТС-эй бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй дунда социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ түрүү һуури эзэлһэн байха юм. Тиимэһээ тус МТС хадаа тракторна хүдэлмэриингөө түсэбые 1944 ондо—114,3 процент 1945 ондо—117,8 процент 1946 ондо—135 процент дүүргэһэн байгаа. 1944 ондо 10.059 түхэриг, 1945 ондо 9181 түхэриг, 1946 оной түрүүшын 6 һара соо 22.173 түхэриг мүнгэ гүрэндэ олзо оруулһан байна. Иигэжэ, эдлэл зөөридөө хямгадалгатайгаар хандажа амжалтатайгаар хүдэлмэрилһэнэйнгээ түлөө МТС-эй коллектив ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан туг абаһан ба гурбан жэлэй туршада соо 187 000 түхэриг мүнгэн шан абаһан байха юм.

Мүн энэ жэлдэ тракторна хүдэлмэриин түсэбые дүүргэхэ талаар нилээдгүй амжалтануудые түйлаһан байна. Жэшээлхэдэ, № 1 бригада (бригадирынь нүхэр Цыренжапов). 1294 гектар газар хахалха түсэбтэй аад, 1633 гектар хахалаа. Тиихэ зуураа 1450 килограмм горючи алмаһан байна. Тэрэшэлэн, нүхэр Г. Матвеевэй хүтэлбэрилдэг № 9 бригада—175 процент, К. Матвеевэй № 11 бригада—168 процент, Назаровай бригада—119 процент түсэбөө дүүргэһэн байнад.

Гадна, тус суглаан дээрэ МТС-эй эрхим трактористнууд нүхэд Ю. Жапов, А. Куприянов, С. Цоктоев, Б Базаржапов ба бусадай амжалтанууд тухай хэлэгдэһэн байха.

Суглаанда хабаадалсаһан коммунистнууд парторганизацийнгаа, мүн тэрэнэй бюрогой хүдэлмэриие хангалтатай дээрэ тооложо, бюрогой хуушан составай олонхиинь дахин һунгаба. Партийно-политическэ ба партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриие улам һайжаруулха гэһэн шиидхэбэри энэ суглаан дээрэ гараба.

Н. Цыбенов.

Түүхэтэ тогтоолтой танилсажа байна

«Колхозуудта хүдөө ажалай артелиин Уставые эбдэһэн ябадалые усадхаха хэмжээнүүд тухай» ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй түүхэтэ тогтоол абамсаараа ВКП(б)-гэй Баргажанай айком ба аймагай гүйсэдком болбол энээниие хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тула нилээд хэмжээ-ябуулгануудые абаһан байха юм.

Мүнөө аймагай бүхы колхозуудаар колхознигуудай хамтын суглаанууд, хөөрэлдөөнүүд болоно, партийна суглаанууд үнгэргэгдэжэ тэрээн дээрэ парти ба правительствын түүхэтэ тогтоолой гүнзэгы удхань тайлбарилагдана.

Энэ тогтоол болбол колхозно олониитын, ажахын ба политическэ удхашанартай гол зорилгонуудые бэелүүлхэ талаар шухала программань боложо үгэнэ.

Мэнэ һаяхан болоһон Уланай сомоной Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой колхознигуудай хамтын суглаан дээрэ үгэ хэлэһэн колхозник нүхэр Эрдыниев иигэжэ хэлэбэ:—«Энэ тогтоол болбол ехэхэн гүнзэгы удхатай. Колхозно байгуулалтын саашадаа бэхижэхэдэнь айхабтар ехэ туһаламжа үзүүлнэ. Иигэжэ, колхозно байгуулалтада ба тэрэнэй саашадаа хүгжэхынь тушаа анхаралаа табиһандань парти ба правительство, нүхэр Сталинда халуун баяр хүргэнэбди»—гэбэ.

Энэ тогтоол тухай хөөрэлдөөнүүд ба суглаанууд үндэр идейно-политическэ хэмжээндэ үнгэрдэг байна.

ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй энэ түүхэтэ тогтоолые хэрэг дээрэнь бэелүүлхэтэеэ хамта, колхозуудта хүдөө ажалай артелиин Уставые бүдүүлигээр хазагайруулдаг баримтануудые колхознигууд эрид шууд элирүүлһэн байха юм.

Жэшээлхэдэ, колхозуудай хүтэлбэрилхы аппарадта угаа олон тоото хүнүүд хүдэлмэрилжэ ажалта үдэрнүүдые дэмы ехээр абадаг байгаа. Мүнөө иимэ ябадалнуудые усадхажа, колхозой хүтэлбэрилхы аппарадые таарууу хэмжээтэй болгоһон байна. Кировэй нэрэмжэтэ колхоз (Т—Уро сельсовет) таряа талха сэбэрлэһэнэй түлөө 4 колхознигто даалгабариингаа нормын еһоор 13 ажалта үдэр үгэхэ еһотой байгаад, 39 ажалта үдэр үгэһэн байна Иимэрхүү баримтануудые баһал Чапаевай, Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозуудһаа гаргаһан байгаа.

Мүн тэрэшэлэн колхозник бэшэ зонуудай эдлэжэ байһан 1266 гектар колхозой газарые тус тус колхозуудтань бусаагдаһан байна.

Һүүлшын жэлнүүдтэ Читканай, Телятниково-Уро ба Сувинскэ сомонуудай колхозуудта колхозно ниитын зөөриие үбэршэлдэг баримтанууд үзэгдэдэг байгаа. Мүнөө эдэ зөөринь колхозуудта бусаагдажа, зэмэтэ нюурнуудынь хуулиин хэрэгтэ хабаадуулагданхай.

Тэрээнһээ гадна, аймагай албахаагшадта ба организацинуудта колхозой үхэр малые хуули бусаар хубаажа үгэдэг ушарнууд бии байһан юм.

Жэшээлхэдэ, Уланай сомоной Кировэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Ринчино үхэр малай талаар уялгата тушаалгаар гүрэнтэй хүсэд тоосоогүй байгаад, 82 толгой бодо малые үриһэн ба 20 толгой хониной гаргашые нюуһан байха юм. Эдэ бүгэдэ гэмтэ ябадал гаргаһанай түлөө колхознигуудай суглаанай шиидхэбэриин еһоор нүхэр Ринчино хуулиин еһоор зэмээ амсахаяа байна.

Мүн тэрэшэлэн аймагай колхозуудай фермэнүүд дээрэһээ һаамхай үнеэдые колхозник бэшэ зонуудта хубаажа үгэдэг баримтануудые Карл Марксын. Сталинай нэрэмжэтэ колхозуудта гаргаба. Зарим колхозуудай хүтэлбэрилхы состав ажахын гол асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэдээ колхознигуудые хабаадалгые тоодоггүй байна.

Тус түүхэтэ тогтоолые гүнзэгыгөөр шудалжа, олониитэ колхознигуудай дунда агитационно-ойлгуулламжын хүдэлмэри үргэнөөр дэлгэрүүлхэ ба колхозно байгуулалтые саашадань бэхижүүлхэ манай айхабтар ехэ харюусалгатай ба хүндэтэй зорилго мүн.

П. Семиусова.

КАГАНОВИЧЫН-ХИДАЙ УРЯАЛААР

Иволгын аймагай XVII партсъездын нэрэмжэтэ хүдөө ажалай артелиинхид адуу малаа садхаланаар ба дулаанаар үбэлжүүлхын хэрэгтэ гол анхаралаа табина. Тэдэнэр үбһэ хуряаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэжэ, 180 центнер нэмэлтэ тэжээл бэлдэһэн байна.

Малые садхаланаар ба дулаанаар үбэлжүүлхын түлөө тус колхозой дархашуул нүхэр Колениых Семен Алексеевичын хүтэлбэри доро ехэхэн хүдэлмэри хэһэн байна. Тэдэнэр 80 үнеэдэй 50 тугалай байрануудые шэнээр барижа хурьгадай хуушан байрануудые һэльбэн заһабарилаа.

Мүнөө бүхы малайнгаа фермэ, гүүртын байрануудай доторхиие известкоор сагаалажа, дезинфекци хэһэн байна.

Һаяхан үнгэрһэн хамтын суглаан дээрэ энэ артелиин членүүд Закаменай аймагай Кагановичын нэрэмжэтэ колхозойхидой хандалга бэшэг зүбшэн хэлсэжэ, удаадахи уялгануудые абаба.

1946 ондо малажалые хүгжүүлхэ түсэбөө адуу мореор—100 процент, эбэртэ бодо малаар—101 процент, хони ямаагаар—102 процент декабрь һарын 25 болтор дүүргэхэ.

Үхэр малаа үбһэ, тэжээлээр ба дулаан байраар хүсэд хангаха. 250 хурьгадай ба 400 эшэгэлэй байха байрануудай барилгые байгша һарын эхеэр барижа дүүргэхэ

Намар-үбэлэй бэлшээриие зүбөөр хэрэглэжэ, үбһэ тэжээл эрбилхэ. Малай бэлшэхэ газарта худаг ба һарабшануудые бии болгохо.

Малшадые дулаан хубсаһаар хангаха ба тэдэнэй байрын 5 гэрнүүдые һэльбэн заһабарилха.

Малай фермэнүүд дээгүүр 2 улаан булан эмхидхэжэ, тэдэниие плакадуудаар гоеохо гэхэ мэтын уялгануудые абажа, аймагай бүхы малшадые социалистическэ мүрысөөндэ уриба.

Б. Дансорупов.

Һарынгаа даалгабариие 15 үдэртэ дүүргэбэ

Агууехэ Октябрьска революциин урда тээхи мүрысөөнэй хүсэтэ долгин Улан-Удын паровоз бүтээгшэдэй дунда һүүлшын үдэрнүүдтэ ехээр үргэдэнэ.

Мүрысөө үүсхэһэн паровозо-бүтээлгын цехын хүдэлмэришэдэй дунда аллар суутай болоһон слесарьнууд Попов, Чернов, Карелин гэгшэд үдэр соогоо 4—5 нормонуудые түйлажа, октябрь һарынгаа ажалай даалгабариие оройдоо 15 үдэрэй туршада сүм дүүргэбэ.

Мүнөө эдэнэр стахановска вахтала жагсажа, урда һарада түйлаһан амжалтануудаа улам бүхэжүүлжэ ба олошоруулжа байна.

Д. Базаров.

Уялгануудаа дүүргэнэгүй

Партийна эхин организацинуудай хүдэлмэри ехэнхидээ, тэрэлэй секретарьнуудһаа дулдыдаха байна. Тиимэһээ секретарьнууд бүхэн, өөһэдынгөө хүдэлмэринүүдые түсэбэй еһоор табижа, партиин дотоодой хүдэлмэриие һайжаруулха үүргэтэй байгаа. Теэд, Кяхтын аймагта өөһэдынгөө гол зорилгонуудые мэдэдэггүй гэхэ гү, али мэдэжэ байбашье һаа, тоодоггүй заншалтай секретарьнууд олон бии.

Жэшээнь, аймгүйсэдкомой дэргэдэхи партийна эхин организациин секретарь нүхэр Смольников, Усть-Киранска сомоной «Большевик» колхозой парторг нүхэр Банчиков, тус сомоной Кировэй нэрэмжэтэ колхозой парторганизациин секретарь нүхэр Цыремпилов, «Улаан Субургтуй» колхозой парторганизациин секретарь нүхэр Колодин болон бусадууд партиин дотоодой хүдэлмэриие тон хангалтагүйгөөр ябуулна.

Табанжэлэй түсэб тухай агитационно-ойлгуулламжын хүдэлмэри үни заяанай хэгдэнэгүй. Партийна суглаанууд идейно-политическэ дээдэ хэмжээндэ, тэндэхи коммунистнуудай элибхитэй хабаадалгатайгаар үнгэргэгдэдэггүй байха юм.

ВКП(б)-гэй айком болбол эдэ организацинуудай хүдэлмэриие эрид шууд һайжаруулха үүргэтэй.

Б. Дымбрылов.

Хэблэлэй шэнжэлэл

Партийна ажабайдал ба аймагай газетэ

(„Красная заря"—ВКП(б)-гэй Хоринн айкомой ба ажалшадай депутадуудай аймагай Соведэй орган)

«Газетэнүүдтэ партийна ажабайдалай таһагуудые байгуулха тухай» үшөө 1926 оной декабриин 24-дэ гаргаһан өөрынгөө тогтоол соо ВКП(б)-гэй Центральна Комитет болбол энэ асуудалаар газетэнүүдэй редакциин хүдэлмэрилэгшэдтэ тон тодорхой ба дэлгэрэнгы заабаринуудые үгэһэн байгаа. Энэ тогтоолые үдэр бүриингөө хүдэлмэри дээрэ дүүргэлтэ болгодог газетэнүүд хадаа партиин доторой ба партийно-политическэ хүдэлмэринүүд тухай асуудалнуудые өөрынгөө хуудаһануудта саг үргэлжэ бэшэжэ, партийна организацинуудта ехэхэн туһаламжа үзүүлдэг болоо.

Партийна ажабайдал тухай бэшэгүүдые толилходоо манай газетэнүүд ямар зорилго урдаа табинаб гэхэдэ: партийна эхин организацинуудай дайшалхы ба эмхидхэхы мэргэжэлнүүдые дээшэлүүлхэ, коммунистнуудые политическэр хүмүүжүүлхэ, партийна органуудай хүтэлбэриин методые нарижуулха, энээнэй үндэһөөр арад ниитэдэ большевистскэр нүлөөлжэ, ажахын ба культурна байгуулалтанууд дээрэ амжалтануудые түйлаха ябадал болоно.

Энэ тон шухала партийна асуудалые манай республикын аймагуудай газетэнүүд хүсэд һайнаар үшөө толилдоггүй байха юм. Манай олонхи газетэнүүд халаа «Партийна ажабайдал» гэһэн гаршагтайгаар толилдог бэшэгүүд соогоо ехэнхидээ үйлэдбэриин ба ажахын удхатай корреспонденцинүүдые толилдог байха юм.

Гэбэшье, зарим аймагуудай газетэнүүд партийна ажабайдал тухай асуудалнуудые өөһэдынгөө хуудаһанууд дээрэ удаа дары тунхаглажа, парти ба правительствын шухала тогтоолнуудтай гансахан партийна организацинуудые бэшэ, харин үргэн ниитэ ажалшадые танилсуулхаһаа гадна, түрүү партийна организацинуудай баян дүй дүршэлые бусадта тараан дэлгэрүүлхэ обор нобшоор хүдэлмэрилдэг партийна организацинуудые шүүмжэлжэ, тэрэнэй хүдэлмэриие һайжаруулха тушаа заабаринуудые үгэдэг болонхой.

Жэшээлхэдэ, «Красная заря» гэжэ ВКП(б)-гэй Хориин айкомой ба аймсоведэй орган болохо газетые абаад үзэе. Тус газетын июнь, июль, август ба сентябрь һаранууд та гараһан номернуудые хаража үзэхэдэ, эндэ номернууд бүхэндөө шахуу партийна темэтэй асуудалнуудые бэшэһэн байна.

«Колхозуудай олониитын баялигые улам ехэ болгохо» гэһэн гаршагтайгаар аймагай партийно-ажахын активай суглаан дээрэ үгэ хэлэһэн түрүүшүүлэй бэшэгүүдые бүхэли хуудаһан дээрээ тон һонирхолтойгоор бэшэгдэнхэй. (1946 оной июниин 13, номер 32). Эндэ колхозуудай правленинүүдэй түрүүлэгшэнэр нүхэд Базаржапов, Чимитов, зоотехник Дорофеев, ахалагша ветврач Дудник болон бусадай хэлэһэн тон һонирхолтой үгэнүүд бэшэгдэһэн байгаа.

Тус газетэ болбол энэ оной июниин 27-до «Партийна хүдэлмэридэ шэнэ хүгжэлтэ» гэһэн статья бэшэхэдээ партийно-эмхидхэлэй ба ниитэ-политическэ хүдэлмэринүүдые түрүү партийно эхин организацинууд хайшан гэжэ ябуулдаг тухай бэшэхэ зуураа, энэ шухала партийна хүдэлмэриие обор нобшоор ябуулдаг эхин организацинуудые эрид шууд шүүмжэлһэн байха юм.

1946 оной августын 8-ай № 40-дэ «Зоригтой шангаар шүүмжэлэл хэхэ» гэһэн түрүү бэшэг соогоо энэ газетэ болбол аймагай зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй хүдөө ажалай артелиин Уставые бүдүүлигээр эбдэжэ, хамтын зөөри хогшолые хулгайлжа ба үрилтэ хэжэ байһан баримтануудые нюур сахигүйгөөр элирүүлбэ. **«Энэ бузар булай баримтанууд халаа аймагай партийна организацинуудай зарим хүтэлбэрилэгшэдэй бээ-бээ шүүмжэлэлсэдэггүй дээрэһээ гарана»** гэжэ тус газетэ тон зүб тобшолол хэбэ. Теэд, хэнэйшье мэдэһээр, Хориин аймагай партийна, советскэ ба газартаряалангай органуудай олонхи хүтэлбэрилэгшэд, зарим колхозуудайнгаа хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдтэй нэгэн хамта хүдөө ажалай артелиин үндэһэн хуули Сталинска Уставые үргэн ниитын колхознигуудай хаража байтар загайруулжа, колхозно зөөри үрилтэ хоролтодо оруулжа байһан. Мүнөө эдэнэр хадаа партийна ба сүдэй хатуу харюусалгада оруулагдаа.

Байгша оной сентябриин 12-ой (№ 45). «Колхозно партийна эхин организаци» гэһэн түрүү бэшэг газетэ толилбо. Тиин, энэ бэшэг соогоо гүрэндэ таряа тушааха сэбөө саг болзор соонь ба болзор һоонь урид дүүргэхэ тушаа колхозно партийна эхин организацинуудай, тэрэнэй коммунистнуудай зорилгонууд тухай, энэ талаар түрүү ябажа байһан колхозуудай дүй дүршэл тухай бэшэхэ зуураа, таряа тушаалгаар гээгдэжэ ябаһан колхозуудай партийна эхин организацинуудай хүдэлмэриие эрид шангаар шүүмжэлһэн байха юм.

Ждановай Кировэй нэрэмжэтэ «Пламя», «Победа» болон бусад колхозууд таряа тушаалгаар гээгдэжэ ябана. Ушарынь халаа эдэ колхозуудай партийна эхин организацинууд болбол колхозойнгоо правлениин ажал ябуулгада нарин нягта шалгалта хэхэ тушаа ВКП(б)-гэй Уставаар үгтэһэн эрхээ бэелүүлдэггүй дээрэһээ болоно» гэжэ тон зүбөөр бэшэнэ.

Манай республикын зарим аймагуудай партийна организацинуудта тоосоото һунгуулиин суглаанууд боложо байна. Энэ халаа партийна организацинуудай ажабайдалда айхабтар ехэхэн со[illegible] гээшэ. Тиин, «Красная заря» газетэ энэ асуудалые мартанагүй.

«Партийна организацинуудай тоосоото-һунгуулиин суглаан» гэһэн түрүү бэшэг соогоо энэ шухала партийна хүдэлмэриин политическэ удхашанар тухай тодо һонороор бэшэжэ, энээндэ ёһотой бэлэдхэхэ заабаринуудые үгэхэтээ хамта, энэ газетэ иигэжэ бэшэнэ:

«Коммунистнууд болбол партийна хүдэлмэриин түлөө бултадаа харюусалгатай байһанаа мэдэржэ, тоосоото-һунгуулиин суглаанда бэлэдхэлдэ эдибхитэйгээр хабаадалсаха зэргэтэй.

... Дутуу дундануудые большевистскээр шүүмжэлхэ гээшэ партийна организациин ба коммунист бүхэнэй саашанхи хүдэлмэри дээрэ шэнэ амжалта түйлаха нүхэсэлынь мүн»—гэжэ газетэ саашань бэшэнэ. (1946 оной сентябриин 21, № 6).

Энээн дээрэһээ харахада, «Красная заря» газетэ болбол партийна ажабайдал тухай асуудалнуудые нилээдгүй олоор, тон зүбтэйгөөр бэшэнэ гээшэ.

Тиибэ ябашье, энэ газетэ болбол колхозно партийна эхин организацинуудай секретарьнуудай, аймагай партийна ба советскэ хүтэлбэрилхы органуудай хүдэлмэрилэгшэдэй бэшэгүүдые өөрынгөө хуудаһанууд дээрэ үсөөнөөр бэшэнэ. Энэнь тус газетын хүдэлмэриин шэлэй ехэхэн дутагдалынь болоно. Тэрээнһээ гадна, түрүү партийна эхин организацинуудай, агитколлективүүдэй болон политһургуулинуудай хүдэлмэринүүдэй дүй дүршэлые үргэнөөр харуулжа бэшэхэ хэрэгтэй.

Мүнөө Сталинска табанжэлэй түрүүшын жэлэй агууехэ программые бэелүүлэгын тэмсэлдэ һарынгаа, кварталайнгаа ба жэлэйнгээ түсэбүүдые гансахан дүүргэһэн бэшэ, харин холо үлүүлэн дүүргэһэн түрүү хүнүүд хаа-хаанагүй олошоржо байһаниинь мэдээжэ. Тиимэһээ эдэ түрүүшүүлэй дүй дүршэл тухай холодоо бэшэжэ байха ёһотойбди. Эдэнэрэй баян дүй дүршэлые бүгэдэ ниитын хүдэлөөн болгохо тушаа газетэнүүд болбол ехэхэн эмхидхэлэй хүдэлмэри хэжэ, партийна организацинуудтаа халуун туһаламжа үзүүлхэ үүргэтэй.

Энэ үүргээ «Красная заря» газетэ нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлхэ байһандань ямаршье ажаг һэжэг байхагүй.

ЗАЛУУ БАГШАНАРТА ТУҺАЛХА

Манай багшанарай кадрнуудай тоодо энэ жэлдэ залуу шэнэ хүнүүд нэмэн оробо. Москва, Тамбов, Нижний-Тагиль ба Иркутск городуудта пединститут, багшанарай институт ба училищануудые дүүргэһэн 75 багшанар ерэһэн байна. Мүн манай республикын пединститут ба училищанууд 101 залуу багшанарые һурган гаргаба. Эдэнэр болбол манай үхибүүдые һургахын ба хүмүүжүүлхын үндэтэй ба харюусалгатай хүдэлмэридэ анха түрүүшынхеэ оробо. Эдэ залуу багшанарай ажаһуудалые эмхидхэн зохёохо ба али бүхы туһаламжануудые үзүүлхэ ябадал бидэнэй арюун уялга болоно.

Олохон аймагуудай гэгээрэлэй таһагууд, һургуулинуудай директорнууд ба даагшад залуу багшанарые һайнаар угтажа зохихо туһаламжа үзүүлнэ. Кяхтын дунда һургуули (директорынь Штолякова А.) шэнэ багша Юхнова Н. В. гэгшэдэ һургуулиингаа хашаа соо байра үгөөд, түлихэ түлеэеынь буулжа үгөө. Нүхэр Юхнова хадаа дэлгүүр ба кооперативһаа квартал хэндэ үгтэдэг эдеэ хоолой ба бусад зүйлнүүдые саг болзор соонь абажа байна. Мүн һургуулиин директор энэ багшада методическа туһаламжа үгэнэ.

Байхаа-Кударын аймагай гэгээрэлэй таһагые даагша нүхэр Егорова [illegible] Сергеевна гэгшэ залуу багшанарта туһалха талаар ехэ зүйлдэ гаргаа. Тус аймагай [illegible] эхин һургуулиин залуу багшанар Е. В. Энтова, К. Ка[illegible], Кударын дунда һургуулиин эхин классуудай багша А. Г. [illegible] гэгшэд байраар ба түлеэгээр бүрин хангагданхай, тэдэнэртэ хоер хоер центнер хартаабха үгтөө, колхозуудһаа загаһа, һү, мяха үгтэнэ. Тэрээнһээ гадна, зургаазургаан метр бүд ба эмэгтэй багшанартань нэгэ нэгэ платье үгтөө, мүн тэдэнэртэ гуталнууд захигданхай. Мэргэжэл дүршэлөөр һайн багшанар Клеменченко Мария Михайловна (Кударын дунда һургуулиин һуралсалай частиие даагша), Епишин Александр Степанович (Кударын эхин һургуулиин даагша) гэгшэд нэрлэгдэһэн залуу багшанарта методическа туһаламжа саг үргэлжэ үзүүлдэг байна.

Закаменай аймагай Үлэгшэнэй дунда һургуулида ерэһэн залуу багшанарые тус һургуулиин директор нүхэр Атутов Антон Михайлович гэгшэ хартаабха, мяха ба бусад зүйлөөр хангаа.

Гэбэшье, газар бүридэ энэ иимэ бэшэ. Зарим аймагуудта шэнэ залуу багшанарта тон амарлингыгаар хандаһан дээрэһээнь тэдэ залуу багшанарта мүнөө хүртэр олон бэрхэшээлнүүд тохёолдоно. Иволгын аймагай Спиртзаводой дэргэдэхи һургуулиин багшанар Н. П. Тимофеева А. К. Машанова ба Н. П. Васильева гэгшэд өөһэдынгөө бэшэг соо иигэжэ бэшэнэ: «Энэ һургуулида хүдэлмэрилхэ ямаршье услови манда үгы. Бидэ мүнөө тон хэсүү байдалда байнабди. Ажаһууха, хэшээлдээ бэлдэхэ, хүдэлмэрилхэ боломжотой байра манда олгоогүй, теэд энээн тухай сельсоведэй түрүүлэгшэдэ хэлэн удаа хандаһан байгаабди. Бидэниие түлишөөр ба гэрэлээр оройдоо хангаагүй. Эдеэ-хоолой зүйл юушье үгэнэгүй». Эдэ багшанар сооһоо Тимофеева гэгшынь Воронежһоо ерэһэн залуу багша юм. Иволгын аймагай гэгээрэлэй таһагые даагша нүхэр Залтахинов Е. Б. гэгшэ залуу багшанарта ямаршье анхарал табинагүй.

Закаменай аймагай Михайловска долоон жэлэй һургуулиин дирекци ба аймагай гэгээрэлэй таһагые даагша Дагбаев Д. Ж. гэгшэд Тамбов городһоо ерэһэн залуу багша Гордеев А. И. гэгшэдэ ямаршье анхарал табяагүй, албан хойрогоор хандаһан байна. Эдэ барааүгтэнэгүй, талханай нормо олонхидоо һарын һүүлдэ үгтэдэг ба ондоо тээһээ эдеэ-хоолой зүйл олохо арга энэ багшада үгы байна.

Эдэ хүтэлбэрилэгшэд халаа «Лэлхэй дээрэ оршожо байгаа бүхы үнэтэ капиталнууд сооһоо хүнүүд, кадрнууд болбол хамагһаа үнэтэй ба хамагһаа үлүү шиидхэбэрилхы капитал мүн» гэжэ нүхэр И. В. Сталинай хэлэһэн сэсэн мэргэн үгые мүнөө хүртэр ойлгоодүй байна. Бидэ педагогическа кадрнуудые үнэлэн хүндэлхэ ёһотойбди. Юуб гэхэдэ, шэнэ Сталинска табанжэлэй түсэб соо гэгээрэлэй талаар хараалагдаһан агуухэ зорилгонуудай бэелүүлэлтэ болбол манай һургуулинуудай хүдэлмэриин амжалтатай ехэхэн холбоотой байна.

Иволгын, Закаменай ба бусадшье аймагуудай гэгээрэлэй таһагуудые даагшад болбол залуу багшанарта тэсэшэгүй албан хойрогоор ба ушар хүрсэгүйгөөр хандадаг ябадалаа эрид болюулжа, тэдэнэртэ ёһотой анхарал табиха уялгатай.

Залуу багшанарай хүдэлмэридэ эрхим һайн условинуудые бии болгохын түлөө бүхы арга боломжонуудые хэрэглэхэ ёһотойбди. Тэдэнэрые гэр байраар, түлеэ түлишөөр эдеэ-хоолой зүйлөөр дутамаггүй хангажа, хүүгэдые һургаха, хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ анхарал ба оролдолгоёо эрхимээр табидаг болохо ёһотойбди.

Манай хүүгэдые, залуушуудые, манай хүнүүдые социализмын агууехэ хэрэгтэ үнэн сэх эр, эхэ орондоо бээ үгэнгеэр, коммунистическэ үзэл сурталаар зэбсэгжэнгөөр, арад ниитынгээ зол жаргалай түлөө зоригтойгоор урагшаа эрмэлзэн зүдхэлэгөөр һургаха, хүмүүжүүлхэ—иимэ ехэ зорилгонууд мүнөө манай һургуулинуудай ба багшанарай урда табигданхай.

Эхэ оронойнгоо, арад зонойнгоо, үмэнэхи эдэ арюун уялгые бэелүүлхын түлөө багша хүн гээшэ өөрынгөө эрдэм болбосоролые үргэлжэ дээшэлүүлжэ байха зэргэтэй. Багша хүн өөрынгөө идейно—политическэ һуралсал ба өөрынгөө мэргэжэл дадалгые дээдэ хэмжээндэ гаргаха зэргэтэй. Энэ асуудал дээрэ илангаяа залуу багшанарта ехэ туһаламжа хэрэгтэй.

Аймагуудай гэгээрэлэй таһагууд, тэдээнэй инспекторнууд, һургуулиин директорнууд, һуралсалай частиие даагшад дүршэл ехэтэй багшанар халаа залуу багшанарай хүдэлмэридэнь үдэрһөө үдэртэ саг үргэлжэ туһалжа, дадалга дүршэлөө тэдэнэртэ дамжуулан үгэжэ, тэдэнэрые хүгжүүлэн ургуулха зэргэтэй.

Аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэд, гэгээрэлэй таһагуудые даагшад, партийна организацинууд, сомоной соведүүдэй ба колхозуудай түрүүлэгшэд, мүн худалдаа-наймаанай газарнууд болбол залуу багшанарта халуун анхарал табижа, тэдэнэрэй хүдэлмэридэ зохихо условинуудые бии болгохо уялгатай.

А. П. Чайбанов, БМАССР-эй Минпросой һургуулиин управлениин инспектор.

Хэзээ заһабаригдаха рынок бэ?

Сэлэнгын аймагай Тамча тосхон дээрэ нилээд олон ажалшан арад ажаһуудаг гээшэ. Эндэ колхозно рынок эмхидхэгдэһээр үнинэй.

Энэ рынок дээрэ тоһо, мяха ба бусад зүйлнүүдые худалдахын түлөө дүтэ шадарай колхознигууд ба ажалшад сугларлаг юм. Гэбэшье худалдаа-наймаае культурнаар эмхидхэхэ хэрэгтэ Тамчын поселково совет ямаршье анхарал табинагүй. Тоһо, мяха ба огородой эдеэ худалдаха таарамжатай зохид далабша, будка гэхэ мэтэ үгы шахуу байна. Нэгэшье шэгнүүр байхагүй, багахан сарайтай аад, тэрэнь задаран һалажа байна.

Эндэ ариг сэбэрые сахиха, худалдаа-наймаае культурна болгохо талаар Тамчын поселково совет бодото хэмжээ [illegible] абаха зорилготой

И. Очиров.

Бурят-монгол үзэг бэшэгые бүгэдөөрөө шудалая!

Ород алфавит дээрэ зохеогдоһон бурят-монгол үзэг бэшэгтэ арад зониие һургаха хэмжээнүүд тухай БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВКП(б)-гэй Обкомой тогтоолые бэелүүлхын түлөө Бурят-Монголой интеллигенци эдибхи хэшээлтэйгээр оролсохо ёһотой

...теллигент бүхэн арадайнгаа хэлэ бэшэгые шудалха ёһотой

Урдань бурядууд хуушан монголоор бэшэдэг ...нинь мэдээжэ. Тиин хуушан монгол бэ... угаа баһа бүдүүлиг байһан ушарһаань ...ка, 1931 ондо латинизированнэ алфавит абта...һан байгаа. Энэ алфавиг хэдэа урагшаа дабша нэгэ алхам болобошье һаа, үнэндөө олон ...түлиг зүйлнүүдтэй байһан юм.

Манай түрэлхи хэлэндэ таарамжатай, ород ...вит дээрэ үндэһэлһэн шэнэ революционно ...эгые билэнэр 1939 ондо абажа, айхабтар ...й үйлэ хэрэг бүтээһэн байнабди.

Зүгөөр шэнэ бэшэгтэ үргэн арад зониие ...гаха ябадал гүйсэд дүүргэлтэ мүнөө хүргэр ...глоодүй байдаг.

Владимир Ильич Ленинэй ба Иосиф ...арионович Сталинай зохеолнууд манай бу...-монгол хэлэн дээрэ оршуулагдажа гаргагда... Мүн Карл Марксын ба Фридрих Энгельсын ...һэн номуудай оршуул анууд хэблэгдэдэг. ...ууехэ ород уранзохеолшодой нарин һайха... найруулһан зохеолнууд бурят хэлэндэ ...уулагдаһан байха юм. Манайшье Бурят-Мон... республикын уранзохеолшод нилээд һонир...той зүйлнүүдые найруулдаг байна. Манай ...ьшевистскэ партиин ба советскэ правитель...ын үдэр бүхэндэ ябуулжа байгаа хэрэг, по...тика, тэрэнэй агитаци ба пропаганда хадаа ... болгогдожо гү, али журнал, газетэ дээрэ ...лэн дэлгэрүүлэгдэнэ.

Тэд шэнэ бэшэгые мэдэхэгүй хүнүүд: ма... колхозшигууд ба хүдэлмэришэд, тэдэнээ ...иа зарим советскэ, партийна хүдэлмэрилэг... ба албахаагшад—эдэнэр түрэлхи хэлэн ...ээ гарга дажа байгаа номуудые ба үдэр ...рин хэблэлые һайн уншажа шадахагүй ...д г.

Иимэ ябадалые болюулха, шэнэ бэшэгые түр... саг соо олониитын дунда үргэнөөр дэлгэ...лхэ аргагүй шухала боложо.

Шэнэ бэшэгтэ хүн зониие һургаха энэ ...гин хэрэгые нэн түрүүн бидэ бурят интел...гентнэр толгойлхо ёһотойбди. Үзэг бэшэг мэ...хгүй хүниие номдо һургаха, гэгээрүүлхэ ...шэ хэтэһээ хэтэдэ арюун һайхан үүргэ гэжэ ...логдодог байна. Илангаяа манай советскэ ...э, национальна культурын нэлэнхы үргэ...р һабаржа байха сагта түрэлхи бэшэгээ ...хэ хүн бүхэн хүсэдэг байна гээшэ.

Тиин, билэнэр, совет засагай ашаар эрдэм ...ргуулиин шэмэг хүртэһэн хүнүүд-интеллигент..., гэгээрэлэй эмчи зургаануудаар хүдэлмэ...шад, һургуулиин багшанар ба һурагшад ...эдөө шэнэ алфавит зааха, ном бэшэгтэ һу...ые арад зонойнгоо оролдодог хүсэлэнгые ...гаха ёһотойшье, уялгатайшье байнабди.

БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ...П(б)-гэй Обкомой шэнэ алфавит шудалха ту...й тогтоолые бэелүүлхын хойноһоо интеллигент... бүхы хүсэ шадал аа эршэд эхи! Арад зомнай ...ай урда иимэ эрилтэ табяад байна.

Ц. Б. Цыдендамбаев, Культура ба эконо...кын научно-шэнжэлэлгын институдай хэлэ ба ...шэгэй хэлтэсые даагша.

...ойшолуулашагүй шухала хэрэг

Бурят-монгол хэлэнэй шэнэ алфавидые шудалан ...эхэ тухай Бурят-Монгол АССР-эй Совминэй ба ...артиин Обкомой тогтоол болбол манай респуб...кын арад түмэнэй гэгээрэл болбосоролые дээшэ...үлхэ ба Сталинска табанжэлые бэелүүлхэ яба...лнуудта хэлэшэгүй ехэ удхашанартай байна.

Бурят-монгол арад зон болбол олон зуун жэлэй ...түүхэтэй болобошье, Октябриин революциин бол... өөрынгөө түрэлхи үзэг бэшэггүй, монгол бэшэг... һажаалган абтаһан монгол бэшэгые хэрэглэдэг ...айгаа. Тэрэ бэшэг манай арадай ажахын хүгжэл...дэ тааруугүй байһан дээрэһээнь хойшолонгүй ...рхигдоһон байна.

Мүнөө манай хэрэглэжэ байгаа шэнэ алфавит ...болбол арадай ажахын хүгжэлтэдэ таарамжатай, ...нэ шэнэ үгэнүүдые бэшэхэдэ зохистой, арад ...ндо ехэ ойлгосотой, тэдэнэй эрдэм болбосоролоо ...шэлүүлхэдэнь найдалтай зэбсэг боложо үгэнэ.

Иимын ушарһаа хаа-хаанагүй—һуурин тосхо...удта, колхозуудай центрнүүд ба фермэнүүд дээ...р, бригаданууд ба культстануудта шэнэ алфа...т үзэхэ ябадалые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ хэрэгтэй.

Зарим колхозуудай правлениин ба сомоной со...едүүдэй түрүүлэгшэнэр шэнэ үзэгые үзэхэ ябадал... анхаралаа табидаггүй ушарнууд үзэгдэнэ. Үн...рхэдөө колхозой уншалгын байшанда бурят-мон...ол хэлэн дээрэ ном дэбтэр үсөөн байдаг байна. ...нэ болбол хүлисэшэгүй дутагдал мүн.

Советскэ правительство, большевистскэ парти ба ...үхэр Сталин болбол манай бурят-монгол арадай ...жахые ба культура-болбосоролые үргэн ехэ да...йсатайгаар хүгжөөхэ тухай саг үргэлжэ анхара...а табижа байдаг байна. Нүхэр Сталинай лурад...лаар 1940 ондо Москвада үнгэрэгдэһэн бурят-...монгол арадай искусствын декада болбол агууехэ ...советскэ гүрэн дотор ленинско-сталинска националь...а политикын бадаран мандаһанай аша үрэ болоно. ...Мүн баһа 1947 ондо хэблэгдэхээр хараалагдажа ...байгаа арадай гайхамшагта зохеол «Гэсэрые» хэб...лэн гаргаха ябадал болбол бурят-монгол арадай ...культурна ажабайдалда нилээд ехэ удхашанартай ...байна.

Парти ба правительствын зүгһөө социалистиче...скэ удхашанартай, национальна формотой культу...рые дэлгэрүүлхэ тухай саг үргэлжэ анхаралаа та...бижа байдаг. Зарим хүнүүд бурят-монгол хэлэ ...бэшэг шудалха ябадалда хайша хэрэгээр хандадаг ...байна.

Энэ мэтын хойрог ябадалнуудтай эрид хатуу...гаар тэмсэжэ бурят-монгол хэлэнэй шэнэ алфави...дые арад зоной дунда үргэнөөр нэбтэрүүлхэ ...хэрэгтэ гэгээрэл болбосоролой хүдэлмэришэдые, ...багшанар, избачуудые олоор хабаадуулха хэрэг...тэй.

Ж. ТУМУНОВ.

Аа Бб Вв Гг Дд Ее Ёё Жж Зз

Аа Бб Вв Гг Дд Ее Ёё Жж Зз

Ии Йй Кк Лл Мм Нн Оо Өө Пп

Ии Йй Кк Лл Мм Нн Оо Өө Пп

Рр Сс Тт Уу Үү Фф Хх Һһ Цц

Рр Сс Тт Уу Үү Фф Хх Һһ Цц

Чч Шш Щщ ъ ы ь Ээ Юю Яя

Чч Шш Щщ ъ ы ь Ээ Юю Яя

Эрдэмдэ һуралга алфавит шудалалгаһаа эхилнэ

Бурят-монгол үзэг бэшэг болбол 1939 ондо ород алфавидта оруулагдаһан байна. Ород алфавидай үзэгүүд бүгэдөөрөө ба ямаршье хубилалтагүйгөөр абтаад, дээрэнь гурбахан шэнэ үзэгүүд нэмээгдэһэн байгаа. Тэрээнһээ хойшо үнгэрһэн хэдэн жэлнүүдэй туршалга дээрэһээ харахада, энэ ехэ хэмжээ-ябуулга болбол зүб-зүйтэй, үндэһэ-һууритай ба зохистой-тааруу байһаниинь хүсэд дүүрэнээр элирбэ.

Бурят-монгол бэшэглэлэй орфографи хадаа хэлбэришэгүй бүхөөр һууринжан тогтобо, мүн бурят-монгол литературна хэлэн хадаа бэежэн хүгжэжэ байна гэжэ мүнөө шууд сэхээр хэлэжэ болоно.

Гэбэшье, энэ алфавидые ажалшан арадта шудалуулха ябадал тэсэшэгүй удааржа байгаа. Түрэлхи хэлэн дээрээ үзэг-бэшэг мэдэхэгүйе усадхаха хүдэлмэри, сэхынь хэлэхэдэ, оройдоошье ябуулагданагүй шахуу. Хэнэйшье мэдэхэдэ, сэрэг лайнай жэлнүүдтэ бүхы советскэ арад дайсаниие даран илаха арюун нангин хэрэгтэ өөрынгөө бии бүхы хүсэ шадалые, эд-зөөриие зорюулжа байгаа. Энэ үедэ үзэг-бэшэг шудалалга һуларһаниинь гайхалтай бэшэ.

Манай агууехэ Эхэ оронойбүхы арадуудай соел гэгээрэлэй хүгжэн дээшэлэлтэ болбол бүгэдэ ниитээрээ үзэг-бэшэг мэдэхые эрижэ байна. «Эллэб национальностьнуудай үргэн ниитыч... үзэг бэшэг мэдэдэг байха тухай асуудал болбол бүхы советскэ оронойарад ниитэдэ ба гансашье тус национальностьда бэшэ, мүн тэрэшэлэн наукада сагташагүй ехэ шухала хэрэг мүн» (академик Н. Я. Марр).

Гэбэшье, энэ шухала асуудал сэхынь хэлэхэдэ манай республика дотор һулаар табигданхай байна. Тааһар Улан-Үдэ городой Ленинскэ үйлсөөр ябажа, бурят-монгол хэлэн дээрэ бэшэглэһэн гаршагуудые гү, али бусад юумэнүүдые уншаад үзэгты: үзэг-бэшэг мэдэхэгүй ябадалай олон жэшээнүүдые харахат! Социально-тэдхэмжын Министерствын үүдэндэхи гаршагышье абаад үзэгты!

Бурят-Монголой интеллигенциин зарим түлөөлэгшэдтэй хөөрэлдэжэ байхада халтад гэбэл дайралдадаг баримтануудые хэлэбэл, тэдэнэр «Бурят-Монголой Үнэн» газетые уншадаггүй, бурят-монгол хэлэн дээрэ гараһан уранзохеолтой танил бэшэ байдаг байна. Тэрээнһээ байтагай түрэлхи хэлэеэ хүсэд һайса мэдэхэ гэжэ оролдохогүй ябадалнуудшье ушардаг байна.

Иимэ дээрэһээ тэдэ хүнүүд өөрынгөө арад зонтой ойлгостой һайнаар хөөрэлдэжэ шададаггүй байна. Тиимэ хүнүүд бурят-монгол арадай соел гэгээрэлэй ургалтада хүсэд һайн туһаламжа үзүүлжэ шадахагүйнь лабтай. Тиимэ хүнүүд ойлгуулламжын хүдэлмэриие миил формальнаар, еһо тэдыгөөр ябуулжа, парти ба правительствын тогтоол шиидхэбэринүүдые ажалшан арадта һайса ойлгуулжа ба хүргэжэ шадахагүй байна. Энээнһээ хэтэрбэл, үзэг-бэшэг бохир тулюураар мэдэхэ гү, али заримдаа бүри мэдэхэгүй дээрэһээ өөрын түрэлхи хэлые шудалһанай хэрэг байхагүй юм гэһэн буруу ба харша һаналнууд түрэжэ болохо байна.

Бурят-монгол хэлэн болбол агууехэ ород арадай хэлэнэй нилээдгүй ехэ нүлөөнэй ашаар хүгжэжэ байһаниинь элитэ. Юуб гэхэдэ, энэ хоер арадууд олон зуун жэлэй хани барисаатай дээрэһээ ород арадай культурна нүлөөгэй туяань бурят-монгол арадташье, тэрээнэй хэлэндэшье тудаһан байна гээшэ.

Теэдшье холисогүй сэбэр гэжэ нэрлэгдэхэ хэлэн байдаггүй юм. Хэлэнүүдэй бэе бэедээ оролсолго, хоорондоо харилсан ойртолсолго ба харилсан нүлөөлсэлгэ болбол ямаршье хэлэнэй хүгжэлтын тон шухала нүхэсэл-боломжонуудай нэгэниинь болодог.

Хэрбээ бурят-монгол хэлэн ород хэлэнһээ тон олон үгэнүүдые хэрэглэн абаһан байбал, тэрээншэлэн бурят-монгол хэлэнһээ ород хэлэндэ абтажа хэрэглэглэһэн ябадалнуудые заажа болоно. Жэшээлхэдэ, ородой караул гэдэг үгэ бурят-монголоор харуул гэһэн үгэһөө болбосороо. Бурят-монголоор гуран гэһэн үгэ ород хэлэндэ тэрэ хэбээрээ абтаһан юм, бурят-монгол хэлэндэ эмэ гуранииe һогоон гэдэг байхадань, ород хэлээр эрэ эмые илгахада хэрэглэдэг ша гэдэг суффиксые нэмэдэг еһоор гуран гэһэн үгын һүүлдэнь ша залгагдажа гуранша (һогоон) болоһон байна (бухгалтер—бухгалтерша, профессор—профессорша, аптекарь—аптекарша гэдэгтэл адляар).

Галша бурят зоной хэлсэдэг «үнэгэнэй харанхы» гэдэг үгэнүүдые абаад үзэбэл, тэрэ хэбээрээ оршуулагдан (калькировалаглан) ниитэ ород хэлэндэ ороһон ябадал ехэ һонирхолтой юм. Жэшээлхэдэ, ород зон «досидели мы до самой лисьей темноты» («бидэнэр бүри үнэгэнэй харанхы хүртэр һуушообди») гэжэ хэлсэдэг. Эндэхи нютагай гэхэ гү, бурядуудтай зэргэлэн хүршэлжэ ажаһуудаг ородуудай хэлэндэ ороһон бурят-монгол үгэнүүд бии байна.

Бурят-монгол хэлые шэнжэлэн шудалжа байхада энэ хэлэнэй угаа ехэ баялиг байһаниинь элирдэг.

Бурят-монгол арадай түүхэдэ түрүүшынхеэ бэшэгдэһэн бурят-монгол хэлэнэй олон мянган үгэтэй ехэ словарь соо энэ хэлэнэй лексическэ баялиг үшөө хүсэд дүүрэн суглуулагдаагүй байба гэжэ хойшолоо ябуулагдаха суглуулбариин хүдэлмэри дээрэ элирхэ байха.

«Яһа-үндэһэтэнэй хэлэн болбол тэдэнэрэй бүхы ажамидаралые харуулагша гээшэ, тэдэнэрэй оюун ухаанай баялигые ба тэдэнэрэй соел гэгээрэлэй баялигые бултыень суглуулһан музей гээшэ» (академик Пекарский). Арад зондоо аша туһа хүргэжэ ябахын түлөө, ажамидаралай үйлэ хэрэгтэ туһатай хүн байхын түлөө өөрынгөө энэ музейе шудалха ба мэдэхэ гээшэ хүн бүхэнэй арюун уялга мүн.

Бурят-монгол арад зон болбол олон зуун жэлэй туршада зол жаргал ба соел гэгээрэл тээшэ эрмэлзэн жүдхэһөөр ерээ. Энэ эрмэлзэлынь «һураһан далай, һураагүй балай», «һураагүй гэмшэлтэй, һураһан гэрэлтэй» гэһэн бурят-монгол арадай сэсэн оньһон үгэнүүд соо элирхэй харагдана.

Алтан үзэгөөр бэшээтэй арад бүгэдын Сталинска Хуули (Конституци) хадаа манай Эхэ оронойарадуудта эрдэмдэ һураха эрхэ олгожо үгөө. «А үзэг—эрдэмэй дээжэ, аяга сай—эдеэнэй дээжэ» гэһэн арадайнгаа сэсэмэргэн үгые бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлэе!

Үзэг бэшэг шудалхын түлөө, эрдэм болбосоролой түлөө, соел гэгээрэлэй түлөө бүгэдэ ниитээрээ жаргаһа, урагшаа жүлхэн ороё!

Манай интеллигенци, тэрээн соогоо түбхын түрүүндэ советскэ ба партийна хүдэлмэрилэгшэд, уранзохеолшод, научна хүдэлмэрилэгшэд, багшанар ба бусад халаа бүгэдэ ниитээрээ бурят-монголой үзэг бэшэг мэдэдэг болохын түлөө тэмсэлэй хэрэгүүдые үргэн ябагшад байха үүргэтэй.

К. Черемисов Культура ба экономикын научно-шэнжэлэлгын институдай ахалагша научна сотрудник.

Шэнэ алфавидые үнэхөөрөө эдибхитэйгээр шудалха

Бурят-Монгол хэлэ бэшэг болбол нмагта Ленин—Сталинай национальна политикын зүб хүтэлбэреэр хүгжэһэн байна. Манай бурят монгол хэлэнэй шэнэ алфавит хадаа арад зоной гэгээрэл болбосоролые социалистическэ байгуулалтын мүнөө үеын эрилтэнүүдэй ёһоор үргэн хүгжөөхэ ябадалда дүүрэн хүсэтэй зэбсэг боложо үгэһэн байна.

Энэ шэнэ алфавидай аша туһыень тобшохоноор харабал иимэ: 1) хөөрэлдөөнэй хэлэн, бэшэгэй хэлэн хоёрой хоорондо байһан илгаа усадхагдажа, уншаһанаа ойлгоходо ехэ амархан боложо үгэһэн байна; 2) наука, техникын элдэб терминүүдые ба советскэ үедэ бии болоһон шэнэ үгэнүүдые бэшэхэ, уншахада тон хүнгэн боложо үгөө; 3) үхибүүдые ба ехэшье наһатаниие өөһэдэйнь түрэлхи хэлэн дээрэ ород хэлээршье грамотада һургахада ехэ бэлэн болоо; 4) уранзохёол, уранһайханай литературые хүгжөөхэ ябадалда тон таарамжатай болоо; 5) Маркс, Энгельс, Ленин,—Сталинай зохеолнуудые бурят хэлэн дээрэ оршуулжа тэдэниие манай үргэн ажалшадай шудалан үзэхэдэ тон хүнгэн ойлгогдодог болоһон байна.

Энэ шэнэ алфавидта ороһон сагһаа хойшо нилээд учебнигүүд, уранһайхан зохёолнууд, научно техническэ номууд, хүдөө ажахы тухай захяа заабаринууд, түүхын ба политическэ литература зохёогдожо, оршуулагдажа гаргагдаһан байна. Эдэ бүгэдые урдань байһан хуушан монгол алфавит дээрэ гү, али латинизированнэ алфавит дээрэшье хүсэд һайн шанартайгаар зохеожо, оршуулжа болошогүй байһан юм гэхэдэ буруу бэшэ гэжэ һанагдана. Жэшээлхэдэ, ВКП(б)-ай историин хураангы курс 1940 ондо оршуулагдажа гаргагдаһан байна. Иимэ шухала научно-политическэ документые хэрбээ хуушан монгол алфавит дээрэ оршуулха болоо һаа хэлэ шэнээн бэрхэтэй байхань хэндэшье эли Тиимэ тула манай шэнэ алфавит болбол Ленин—Сталинай зохеолнуудые өөһэдынгөө түрэлхи хэлэн дээрэ шудалан үзэхэ хэрэгтэнь бурят-монгол арадта уламжа хурса зэбсэг болоһыень бидэ эли мэдэнэбди.

Тиигэбэшье һүүлэй үедэ, илангаяа дайнай үе соо, шэнэ алфавидые шудалан үзэхэ ябадал зарим газарнуудта оггтолон орхигдошоһон байна. Тиимэ дээрэһээ шэнэ алфавит дээрэ уншажашье, бэшэжэшье хүсэд шадахагүйшүүд ехэ олон үзэгдэнэ. Колхозуудта расписка, акт, хэрэгэй тэмдэглэлгэнүүдые, элдэб шухала документнүүдые хуушан монголоор гү, али латинизированнэ алфавит дээрэ бэшэһэн ушарнууд нилээд олон үзэгдэхэ юм. Энэ хадаа шэнэ алфавидые шудалха ябадалай тон муугаар табигдаһыень гэршэлнэ.

Мүнөө хүртэр шэнэ алфавит шудалаагүй байһан ушар хадаа бурят-монгол арадай дунда түхэл маягаараа национальна удхаараа социалистическэ культурын хүгжэлтэдэ бага бэшэ һаад үзүүлхэ байһаниинь элитэ.

„Ород алфавит дээрэ зохеогдоһон үзэг бэшэгтэ арад зониие һургаха хэмжэнүүд тухай" тогтоол БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет ба ВКП(б)-гэй Обкомой бюро 1946 оной октябриин 16-да гаргаһан байна.

Энэ тогтоолые хүсэд бэелүүлхэ хэрэгтэ манай бурят-монгол хэлэнэй мэргэжэлтэд, багшанар, бүхы интеллигентнүүд эдибхи гаргажа, шэнэ алфавит арад зоной шудалха ябадалдань али бүхы туһаламжа үзүүлхэ ёһотой.

Би хадаа бурят-монгол хэлэнэй учебнигүүдэй ба методическэ литературын авторнуудай нэгэн байһан тулада тус тогтоолые бэелүүлхэ ябадалда тон шударгы хабаадалсаха, шухала хэрэгтэй учебнигүүдые, программануудыень саг болзор соонь зохеолсожо шадаха зэргээрээ багшанарта методическэ туһаламжа үзүүлхэ байнаб. Ехэ наһатанай һургуулида үзэхэ уншалгын ном зохёожо энэ 1946 он соо хэблэлдэ тушаахаар бэлдэжэ байнаб. Миниин нүхэд авторнууд, методистнар өөр өөрынгөө мэргэжэлэй жэшээгээр энэ хэрэгтэ эрхим эдибхи гаргажа хабаадалсаха бэзэ гэжэ найданаб.

Д. Мижидон.

Бултадаа үзэг бэшэгтэ һураха

Хаанта Россидо бага национальностьнуудай өөрын культура, искусство ба литературагүй шахуу байгаа.

Гансал Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин ба агууехэ ород арадай аша туһаар бага нациин арадууд, тэрээнэй тоодо бурят-монгол арад болбол соел болбосоролой үргэн һарюул замда оробо.

Ленинско-сталинска национальна политикын ашаар манай Эхэ оронойарадуудай хэлбэри маяг араа национальна, удхаараа социалистическэ культура тон түргэн хүгжэжэ байна.

Бурят-монгол бэшэглэлые шэнэ алфавидта оруулһан ябадал болбол манай арадай соел болбосорол, искусство ба литературын саашанхи хүгжэлтэдэ ехэхэн туһатай гээшэ.

Шэнэ алфавит болбол манай хэлэ-бэшэгые тодорхой һонор ба баялиг, олондо ойлгостой ба шудалхада амар болгоһон байна, мүн бурят монгол ба ород арадай хоорондын хани барисаае улам бэхижүүлнэ, манай үхибүүдые һургаха ба тэдэниие коммунистическэ сурталаар хүмүүжүүлхэ ябадалые хүнгэдхэжэ үгэнэ.

Ажалшан арадые шэнэ үзэг бэшэгтэ һургахын тула манай интеллигенци, түбхын түрүүн багшанар, студентнүүд ба бусад е эхэн хүсэ табиха, эдибхи оролдолго гаргаха уялгатай.

Энэ ехэ ба шухала хэрэгтэ бултааран оролсожо, арадайгаа эрдэм гэгээрэлые улам дээшэнь үргэе гэжэ уряалнаб.

И. Арсаланов, Бурят-Монголой пединститудэй студент.

ӨӨРЫНГӨӨ ХЭЛЭН ДЭЭРЭ УНШАЖАШЬЕ, БЭШЭЖЭШЬЕ ШАДАХА ЁҺОТОЙБДИ

Арад зониие ород алфавит дээрэ зохеогдоһон үзэг бэшэгтэ һургаха ябадал туйлай ехэ удхашанартай байна.

Гэбэшье, энэ хэрэг һүүлэй үедэ аймагуудташье, мүн городтошье орхигдошоһон байна. Колхозшигуудай ба мүн бурят-монгол интеллигенциин дунда шэнэ алфавит һайнаар мэдэхэгүй хүнүүд олон үзэгдэдэг. Манай Бурят-Монголой гүрэнэй Ленинэй ордента хүгжэмтэ драматическэ театрын артистнуудайшье дунда шэнэ алфавидые гүйсэд һайн мэдэхэгүй хүнүүд олон.

БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет ба ВКП(б)-гэй Обкомой бюрогой тогтоол энэ ашхэбтэр ябадалда эсэс табижа шадана.

„Бурят-Монголой Үнэн" газетын һаяын номерто гараһан тэрэ тогтоолые эрхимээр бэелүүлхын түлөө бурят монгол интеллигенциин түлөөлэгшэд болохо бидэ артистнар эдибхитэйгээр оролсохо уяатайбди. Нэн түрүүн театрынгаа коллектив соо ород алфавит дээрэ бэшэгтэ һураха кружок эмхидхэжэ, бидэ артистнар бурят-монгол арадай баян хэлые гүнзэгыгөөр шудалха ёһотойбди. Энэ болбол манай гол хүдэлмэридэ ехэ туһатай байха юм.

Б. Аюшин, Бурят-монгол театрын артист.

Нэгэдэмэл нацануудай организациин Генеральна Ассамблейн сесси дээрэ

Бусадай мэдэлдэ байһан оронуудай арадуудай байдал тухай

Октябриин 29-эй үглөөнэй пленарна заседани

НЬЮ-ЙОРК, октябриин 29. (ТАСС-эй спецкорр). Генеральна Ассамблейн сессиин мүнөөдэрэй үглөөнэй пленарна заседани дээрэ бусадай мэдэлдэ байһан, колониальна оронуудай арадуудай байдал тухай асуудал ехэхэн һуури эзэлбэ.

Сириин делегат Фарис-Эль-Хури гэгшэ урдань мандат доро байһан территоринуудай арадай ашаг туһын тулада түргэн сагаа харгамжалгын Соведые байгуулха шухала тухай хэлэһэн байна. Нэгэдэмэл нацануудай организациин уставые баталжа абахадаа, энэ организацида хабаадагшад болбол тус арадуудтушаа тусхайта уялгануудые өөр дээрээ абаһан байна гээшэ гэжэ тэрэ һануулан хэлэбэ. «Бидэнэр болбол уставай энэ параграфые айхабтар ехэ удхашанартай гэжэ һанадаг байнабди»—гэжэ Сириин делегат мэдүүлбэ. Мүн агууехэ державанууд Нэгэдэмэл нацануудай организацида хүтэлбэрилхы үүргэтэй байдагые тэрэ тэмдэглэбэ.

Филиппинүүдэй делегациин зүгһөө генерал Ромуло гэгшэ үгэ хэлэбэ. Тэрэ болбол Ази ба Африкын арадуудай байдал тухай хэлэхэ зуура, оңдоо эрхэ байдалда байгаа һаа тус оронуудай экономическа ресурсэнүүд болбол тэндэхи арадуудай ажа-амидаралай үндэр хэмжээе хангажа шадаха байгаа гэжэ тэмдэглэбэ.

Харгамжалгын системэ тушаа тогтожо хэлэхэлээ, Филиппинүүдэй делегат болбол энэ талаар Нэгэдэмэл нацануудай организациин Уставые нарин баримталхые уряалба. «Ази ба Африкын үгэ хэлэгүй ба эндэ түлөөлэгдөөгүй хизаарлашагүй олон миллион арадууд манай хүдэлмэриин хойноһоо хаража байна гээшэ»—гэжэ Ромуло хэлэбэ.—«Тэдэнэр болбол ажаһуухын эрхэ эрижэ байна».

Мэдээсэлнүүдые үгэхэ методүүд тухай асуудалнууд тушаа хэлэхэдээ, өөрыгөө демократическа оронууд гэжэ нэрлэдэг олон тоото оронууд дээрэшье хэблэл, радио ба кино болбол олзо хүрэнгын ашаг туһануудай мэдэл доро байдаг байна гэжэ Ромуло мэдэрэн хэлэбэ. Филиппинүүдэй делегат болбол шэнэ дайе үүсхэхээр бэлэн байдаг, гансал өөрынгөө хубиин ашаг олзонуудые баримталдаг бэ «хүн түрэлтэндэ табисуураараа дурагүй» хүнүүдые хухар нугар хэлэһэн байна.

«Ассамблейн мүнөө хүртэхи үгэ хэлэлгэнүүд дээрэ хани барисаанай ба һайн һайхан һаналай гаража байһанай» түлөө Ромуло болбол филиппинскэ делегациин зүгһөө сессидэ хабаадагшадта гүнзэгы баяр хүргэһэн байна.

Энээнтэй холбогдуулан филиппинскэ делегат болбол аюулгүйн Соведтэ голосоводхо журамые сессиин зүбшэлгэ дээрэ табиха зүбшөөлөө үгэһэн «советскэ делегациин һайн һайхан ябадал» тухай хэлэбэ.

Бусадай мэдэл доро байһан колониальна арадуудай эрхэ сүлөөе аршалжа энэ сесси дээрэ үгэ хэлэһэн бухы үшарнуудта делегадуудай ехэнхи хубинь альга ташалгаар угтадаг байһаниие тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Бусадай мэдэлтэй колониальна оронуудай арадуудай байдал тухай хэдэн олон делегадуудай үгэ хэлэһэнтэй холбогдуулан американска хэблэлэй мэдээсэһэн еһоор, харгалзалгын системэ тухай асуудал болбол США-гэй делегациин һанаае ехэтэ зобоожо байна гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Яагаашье халань, харгамжалгын системэ тухай асуудал болбол энэ сесси дээрэ ехэхэн һуури эзэлхэнь мүнөө тодоржо байна.

Советскэ делегаци болбол уласхоорондын хани барисаанда уряалжа, зэр зэбсэгые бүгэдэ ниитэ дээрэ хороохые дурадхаба

Октябриин 29-эй үдэшын пленарна заседани

НЬЮ-ЙОРК, октябриин 29. (ТАСС-эй спецкорр). Генеральна Ассамблейн сессиин эхилһэн үдэрһөө хойшо советскэ делегаци болбол Нэгэдэмэл нацануудай организациин кругуудай ба США-гэй үргэн олониитын анхаралые сум бэедээ хандуулжа байна. Хани барисаанай үзэлые баримталһан ба арадуудай амгалан тайбанай ба аюулгүйн хэрэгтэ бэеэ үгэнги байһан советскэ делегациин ябуулганууд болбол тон үргэн һайшаал олоһон байна. Реакционно хэблэлэй хуудаһанууд дээрэ һүүлэй үедэ тон ехээр ябуулагдажа байгаа антисоветскэ компанинуудые эмхидхэгшэд болбол тон шанга сохилто абаба.

Иимэ эрхэ байдалда үсэгэлдэрэй үдэшын ба мүнөө үглөөнэй газетэнүүд дээрэ тунхаглагдаһан Юнайтед Пресс гэжэ американска агентствын асуудалнуудта үгэһэн И. В. Сталинай харюунууд болбол эдэ ехэхэн һайшаалтайгаар хүлеэгдэһэн байна. Газетэнүүд болбол И. В. Сталинай харюунуудые ехэхэн элибхитэйгээр тайлбарилан тодорхойлхо зуураа, СССР-эй гадаадын политикые харуулжа байгаа энэ документын агууехэ удхашанартайе тэмдэглэнэ.

Нью-Йоркын сагаар 16 часта советскэ делегациин ахалагша В. М. Молотов Генеральна Ассамблейн сесси дээрэ үгэ хэлэхэ байһаниие тон ехэ анхаралтайгаар хүлеэжэ байһаниинь мэдээжэ. Хахад үдэр гараһан газетэнүүд энэ үгэ хэлэлгэ тухай бухы хуулаһые эзэлһэн соносхолоор мэдээсэһэн байна. Олон тоото дипломатическа корреспондентнүүд ба шэнжэлэгшэд энэ үгэ хэлэлгэн тушаа өөрынгөө таабаринуудые гаргажа байһан байха юм.

Үгэ хэлэхэ сагһаань бури урид, Генеральна Ассамблейн зал соо һуудалшын үдэрнүүдтэ хэзээдэшье үзэгдөөгүй олон хүнүүд суглараба. Хэблэлэй түлөөлэгшэдтэ гаргажа үгэһэн балкон дээрэ элдэб олон оронуудай хэблэлые түлөөлдэг 400-гаад шахуу корреспондентнүүд һуурингуудаа эзэлһэн байгаа.

Молотовой зал соо орохоло альга ташалгаар угтаба. Хэдэн арбаад фото-корреспондентнүүд ба кинорепортернүүд тэрээниие тойробо. Сугларлай түрүүлэгшэ Молотовто үгэ үгэхэлэнь Молотов трибуна дээрэ гарана, зал соо баһа дахин үни удаан үргэлжэлһэн нэрьемэ альга ташалган болобо.

Нэгэдэмэл нацануудай организациин иланга аюулгүйн Соведэй мүнөө үеын байдалые ба уласхоорондын байдалые тон тодорхойгоор харуулһан Молотовой үгые айхабтар анхаралтайгаар шагнаһан байна. Нэгэдэмэл нацануудай организациин фундаментые доһолгохо гэһэн эрмэлзэлгэнүүд уласхоорондын политикада гараһаниие хайра гамгүйгөөр элишэлэн харуулха үедэнь, дэлхэйе эзэлхэ гэһэн түсэбүүдые һайшаагаал, шэнэ агрессиие нэбтэрүүлхэ ябадалай урда зогсодоггүй, «дайшалхы атомщигуудые» хухар нугар хэлэхэдэнь зал дотор хэдэн дахин альга ташалганууд болобо.

Советскэ арад болбол эб найрамдалай ба бүгэдэ ниитын аюулгүй байдалай ашаг туһада бухы эрхэ сүлөөлэ дуратай нацануудтай эб найрамдалай хани холбоо байгуулхаар холодоо бэлэн байдаг тухай Молотовой мэдүүлгые бүгэдэниитын һайшаалаар хүлеэһэн байна.

Молотов болбол Генеральна Ассамблейн сесси дээрэ тэрээнһээ урид үгэ хэлэһэн бухы бусад делегацинуудта орхолоо оңдоогоор өөрынгөө үгые дуурэһэн байна гэбэл, үгынгөө эсэстэ зэр зэбсэгые бүгэдэниитэ дээрэ хороохо ба атомна бомбонуудые үйлэдбэрилхэ ба хэрэглэхэ ябадалые хориходо тухай болото тодорхой дурадхалнуудые оруулһан байха юм.

Элэ дурадхалнуудые үни удаан альга ташалгаар хүлеэһэн байна.

Молотовой хэлэһэн үгын текстые тэрэ дары Генеральна Ассамблейн байшанһаа дэлхэйн бухы оронуудай агентствонууд ба газетэнүүдэй олон тоото түлөөлэгшэдтэ телеграф ба телефоноор дамжуулагдаһан байна. Агентствонууд, тусхайлан хэлэбэл—Юнайтед Пресс агентство болбол Нэгэдэмэл нацануудай организациин үрэ ехэтэй хүдэлмэри бэхижүүлхэ ба зэр зэбсэгые бүгэдэниитэ дээрэ хороохо тухай, мүн атомна бомбые хуули буса дээрэ соносхохо тухай Молотовой болото дурадхалнуудые онсоор илгажа тэмдэглэһэн байна.

Ассошиэйтед Пресс болбол мүн иимэ тайлбаринуудые үгэхэ зуураа, Молотов болбол агууехэ державануудай нэгэн һаналтай байха принципые хамгаалһан ба Черчиллиие шэнэ дайе үүсхэгшэ мүн гэжэ элишэлһэн байна гэжэ тэмдэглэбэ.

Молотовой хэлэһэн үгын дүүрэн текст удаадахи номерто толилогдохо байна.

АЮУЛГҮЙН СОВЕДТЭ

Испанска асуудал дахяад зүбшэн хэлсэгдэхэ байна

НЬЮ-ЙОРК, октябриин 30. (ТАСС-эй спецкорр). Мүнөөдэр Нэгэдэмэл нацануудай Организациин Аюулгүйн Соведэй 78-дахи заседани болоо. Тус заседани дээрэ Советскэ Союзһаа Молотов, Вышинский ба Громыко гэгшэд байлсаба. Түрүүлэгшээр һууһан Кадоган гэгшэ (Великобритани) уласхоорондын сүүдэй член болохо дура хүсэлтэй байһанаа мэдүүлһэн Швейцариин правительствын бэшэгые зүбшэн хэлсэлгэ хэлсэхэ зүйлнүүдтэ байна гэжэ мэдээсээ. Швейцари болбол Нэгэдэмэл нацануудай Организациин член бэшэ юм. Нэгэдэмэл нацануудай Организациин Уставай еһоор, энэ организациин составта оролсоогүй гүрэнүүд уласхоорондын сүүдэй членүүд боложо болохо, гэбэшье, тэдэнэй орохо тухай услови хадаа Аюулгүйн Соведэй һайшаан дурадхалай еһоор Генеральна Ассамблейгээр зохеогдохо байна.

Богонихоноор зүбшэн хэлсэһэнэйнгээ һүүлээр Аюулгүйн Совет болбол Швейцариин правительствын бэшэгые экспертнүүтэй комитедтэ үгэжэ, тэрэнэй һайшаан дурадхалай һүүлээр зохихо шиидхэбэри абаха гэжэ тогтообо.

Тэрээнэй һүүлээр Польшын түлөөлэгшэ Ланге гэгшэ Генеральна Ассамблейн сесси дээрэ юрэнхы дискусси ябажа байха үедэ Испанидахи франкистска журам тухай асуудалда ехэхэн анхарал хандуулагдана гэжэ һануулба. Гэбэшье процедурын дүримэй еһоор, Генеральна Ассамблей энэ асуудалые өөрынгөө зүбшэн хэлсэлгэдэ абажа шадахагүй, тус асуудал Аюулгүйн Соведэй хэлсэхэ зүйлнүүдтэ үлэхэ байна.

Үшөө хахад жэлэй урда тээ польско правительство болбол Испанидахи фашистска журамые усадхахада ба демократическа байгуулалтые һэргээн бодхоохоо дэмжэхэ хүсэтэй хэмжээнүүдые абахые Аюулгүйн Соведтэ эрилгэ табиһаниинь мэдээжэ. Гэбэшье Аюулгүйн Совет тиимэ хэмжээнүүдые абаагүй. Франкистска журам тухай асуудал Аюулгүйн Соведэй хэлсэхэ зүйлдэ үшөө үлөөд байна.

Польшын түлөөлэгшэ Ланге болбол тус асуудалые Аюулгүйн Соведэй хэлсэхэ зүйлнүүдһээ гаргахын ба Испанидахи франкистска журам тушаа өөрынгөө һайшаан дурадхалнуудые хэхыень Генеральна Ассамблейдэ арга олгохын зорилгоор энэ асуудалые хаража үзэхэ ябадалда орохые дурадхаа.

Польско делегадай дурадхалые Молотов дэмжэбэ.

Египедэй ба Бразилиин делегадууд испанска асуудалые өөһэдөө «дутуу шудалһан» хэбэртэйгээр мэдүүлжэ, тиимэһээ польско дурадхалые дары зүбшэн хэлсэхэ ябадалһаа арсана.

Процедурын дүримэй еһоор Аюулгүйн Соведэй хэлсэхэ зүйлдэ оруулхаар һайшаан дурадхагдаһан асуудалнууд халаа заседаниһаа гурбан хоног урид оруулагдаха еһотой байгаа гэжэ түрүүлэгшэ һануулба. Польско делегациин дурадхалые Аюулгүйн Соведэй удаадахи заседани дээрэ зүбшэн хэлсэхэ гэжэ шиидхэгдэһэн байгаа, тэрэ заседаниинь ноябриин 4-эй понедельнигтэ болохо.

Реакциин хүсэнүүдтэ ехэхэн сохилто хэгдэбэ

НЬЮ-ЙОРК, октябриин 30. (ТАСС-эй спецкорр). Юнайтед Пресс гэдэг американска агентствын президентын асуудалнуудта И. В. Сталинай үгэһэн харюунууд ба Нэгэдэмэл нацануудай Организациин Генеральна Ассамблейн сесси дээрэ В. М. Молотовой хэлэһэн үгэ уласхоорондын бухы бусад событинуудые хойшонь түрибэ. Үсэгэлдэр бухы американска хэблэл И. В. Сталинай интервьюе тунхаглаһанай һүүлээр, мүнөөдэр газетэнүүд В. М. Молотовой хэлэһэн үгые хүсэд хэблээ. Антисоветскэ кампани саг үргэлжэ ябуулжа байһан хэблэлэйшье органууд болбол зэбсэгжүүлгэнүүдые бүгэдэ ниитэ дээрэ хороохо тухай ба атомна бомбые хэрэглэхэ ябадалые хуулиһаа хэтэрһэн үшар гэжэ соносхохо тухай Молотовой хэлэһэн советскэ делегациин дурадхалые элитэ газартаа тунхаглаха баатай болоһон байгаа.

Советскэ делегациин дурадхалнууд американска ниитын һанал бодолдо ехэ һайнаар харагдаа. Энэ үшарые яажашье һаа һуладхахын зорилгоор хэһэг уладуудай маневр хэһэн ябадалнууд гэнтын зүйл бэшэ. Генеральна Ассамблейн зал соо нэрьемэ альга ташалгануудай үшөө зогсожо үрдеэгүй байхада зарим делегадууд кулуарнууд соо гүйлдэжэ гараад, советскэ делегациин дурадхалые ямаршье аргаар һаань муудхаха зорилготой мэдүүлгэнүүдые журналистнуудта хэхэ гэжэ шамдаһан байна.

Тиимэ мэдүүлгэнүүд тусхайлбал, британска, голландска ба бусад хэдэн делегацинуудай түлөөлэгшэдөөр хэглэһэн байгаа. Сенатор Коннэлли гэгшэ шэшэрэн байжа хэблэлэй түлөөлэгшэдэртэ иигэжэ хэлэбэ: «Молотов, Молотов! Яахадаа таанар ходо Молотов тухай асуунабта? Намһаа бэшэ ондоо нэгэ юумэн тухай асуугыт!».

Генеральна Ассамблейн сессиин зарим хабаадагшад, эгээн түрүүлэн, Великобританиин түлөөлэгшэ Ноэль-Бэйкер гэгшэ советскэ дурадхалнуудые Генеральна Ассамблей дээрэ зүбшэн хэлсэхэгүйн түлөө бүзэраар сухалдан байжа оролдоо. Ямаршье үрэгүй һэдэлгэнүүд!

Реакциин хүсэнүүд хадаа вето гэжэ нэрэтэй нэгэ юумэн тухай, тодоор хэлэбэл, Аюулгүйн Соведтэ агууехэ державануудай нэгэн һаналай принцип тухай хэлээд, Генеральна Ассамблейн сесси дээрэ советскэ делегациие хамгаалтын позици дээрэ гаргаха гэжэ һанаһан байгаа. Бүгэдэниитын амгалан тайбанай ба арадуудай аюулгүй байдалай ашаг туһада таараха простой ба сэсэн мэргэн советскэ дурадхалнууд дээрэ эдэ маневрнууд мүнөө али зэргэ тулюураар харагданаб!

Тэдэ дурадхалнууд үргэн олониитэдэ хүртэр таранхай. Молотовой хэлэһэн үгэ тухай метро соо мүнөөдэр билэнэр нэгэ жиирэй американецын иигэжэ хэлэхые дуулаабди: «Гайхамшагта үгэ байгаа. Молотов болбол дайн сэрэгэй дахяад болохогүйе ба простой хүнүүдэй амгалан тайбан ба һайн ажабайдал олохыень хүсэнэ». США-гэй газетэнүүд болбол советскэ дурадхалнуудай айхабтар ехэ удхашанарыень мэдэрһэн элдэб ажал-ябуулгашадай хэлэһэн үгэнүүдые тунхаглана. Жэшээлхэдэ, Нэгэдэмэл нацануудай организациин Генеральна Ассамблей дээрэ Холбоото Штадуудай делегациие толгойлогшо сенатор Остин гэгшэ тэрэ үгэ «сэсэн ба хурса» байгаа гэжэ мэдүүлээд, «амгалан тайбан ба аюулгүй байдалай туһада позитивнэ ябуулганууд тухай нэгэн һаналта хэлсээнүүдэй база хангажа шадаха конструктивна дурадхалнууд» тэрээн соо бии гэжэ мэдэрбэ. «Нью-Йорк геральд трибюн» гэдэг газетэ мүнөөдэр түрүү бэшэг сооо Сталинай интервьюе Молотовой хэлэһэн үгэтэй холбожо. Газетын зааханьхадаа Молотов болбол «бүгэдые багтааһан ба дэлхэйн бухы асуудалнуудые дахяад хаража үзэхые баадхаха тиимэ үргэн ехэ дурадхалнуудые» оруулаа гэнэ. «Баруун зүгэй уялга халаа харилсаануудые зохеон таарулгые үгтан дэмжэхын ба өөрынгөө талаһаа үлэмжэ үргэн базануудые түйлахын түлөө бухы боломоор юумые хэхэ еһотой. Энэ хадаа хойшолуулшагүй хэрэг болоно»—гэжэ тус газетэ бэшэнэ.

Сталинай интервью ба Молотовой хэлэһэн үгэ тушаа хэдэн провинциальна газетэнүүдэй талаһаа бэшэһэн юумэнүүдшье һонирхолтой байна. Омаха городто гарадаг «Уорлд геральд» гэдэг газетэ болбол США халаа Советскэ Союзтай хани барисаа тогтоохо еһотой гэжэ тоолоно. Питсбургда гарадаг «Пост газет» гэдэг газетэ ба Атлантада гарадаг «Конститьюшн» гэдэг газетэ Сталинай интервьюе амаршална.

Саг үргэлжэ антисоветскэ кампани ябуулдаг хэблэлэй органууд түрүүшынгээ мэгдэлһээ гаража, советскэ дурадхалнуудые буруушаан угтаха ябадалаа һуладхахагүй ба тэдэ дурадхалнууд тушаа Генеральна Ассамблейн сесси дээрэшье, мүн тэрэнһээ гадаа тээшье хатуу шанга тэмсэлнүүд болохо гэжэ тухайлхада болоно. Гэбэшье, Нэгэдэмэл нацануудай нэгэдэлые һуладхаха гэһэн бухы һэдэлгэнүүдтэ тэдэ дурадхалнууд шангахан сохилто болоо гэжэ мүнөөшье хэлэхэдэ болоно.

ЮНАЙТЕД ПРЕСС ГЭЖЭ АМЕРИКАНСКА АГЕНТС[ТВЫН] ПРЕЗИДЕНТ Г-Н ХЬЮ БЕЙЛИ ГЭГШЫН АСУУДА[Л]НУУДТА И. В. СТАЛИНАЙ ҮГЭҺЭН ХАРЮУНУУ[Д] ТУХАЙ ХИЛЫН СААНА БЭШЭНЭ

США

НЬЮ-ЙОРК, октябриин 31. (ТАСС). Американска хэблэл болбол Юнайтед Пресс гэжэ телеграфна агентствын президентдэ нүхэр И. В. Сталинай үгэһэн харюунуудые тайлбарилжа үргэлжэлһөөр.

«Чикаго Сан» газетэ бэшэнэ: «Сталин болбол Бирнсэ орходоо оңдоогоор, США Росси хоерой хоорондохи шахардуу байдал шангаданагүй гэжэ мэдүүлбэ. Россиитай хэгдэхэ хэлсээн түргэнөөр түйлагдажа болохо һэн» гэжэ газетэ онсолон тэмдэглэнэ.

ФРАНЦИ

ПАРИЖ, октябриин 31. (ТАСС). Юнайтед Пресс гэжэ телеграфна агентствын президентын асуудалнуудта нүхэр И. В. Сталинай үгэһэн харюунуудые бухы французска хэблэл үргэнөөр тунхаглаа. Парижска газетэнүүд тэрэниие эхин нюуртаа томо гаршагтайгаар тунхаглаба. Олонхи газетэнүүд нүхэр Сталинай харюунуудта зорюулагдаһан түрүү бэшэгүүдые хэблэнэ. Нилээд олон газетэнүүд советскэ амгалан тайбанай политикын үнэн шударгуу байһаниие онсолон тэмдэглэжэ, нүхэр Сталинай харюунуудые Нью-Йоркдо Нэгэдэмэл нацануудай организациин Генеральна Ассамблейн сесси дээрэ нүхэр Молотовой оруулһан дурадхалнуудтай холбоно.

Радикалнуудай хэблэл (жэшээлхэдэ, «Депеш де Пари») «амгалан тайбанай хэрэгтэ Сталинай мэдүүлгын ехэхэн удхашанартай» байһаниие тэмдэглэнэ.

Германска асуудал тушаа Сталинай хэһэн мэдүүлгэ Францин интересүүдтэй тааралдана гэжэ «Юманите» газетэдэ Пьер Куртад тэмдэглэнэ. «Потсдамда баталагдаһан демократизацилгын программые бэелүүлгэ сэрэгэй гэмтэ ябадал хэгшэдые хайра гамгүйгөөр хэһээлтэ, бисмарковска Германиие бии болгохые бэлдэжэ болохо дундада зуунай үеын реакционно федерализмые элирүүлэн бута сохилго. Германиие политическа ба экономическа талаар дүрбэн державанудай зүгһөө хинажа, энээгээрээ Рурта англо-американска үлэмжэ эрхэтэ байдалда ба баруун зононуудтахи немецкэ реакционно ба үһөөгөө абаха хүсэлэнтэй партинуудай үлэмжэ эрхэтэ байдалда эсэс табилга хадаа германска проблемэ тухай Сталинай хэһэн мэдүүлгын гол удхань болоһ».

ЮГОСЛАВИ

БЕЛГРАД, октябриин 31. (ТАСС). Үсэгэлдэрэй белградска газетэнүүд Юнайтед Прессэй президент Хью Бейлидэ нүхэр Сталинай үгэһэн харюунуудые эхин нюурнуудтаа томоор тунхаглаба. Тэдэниие мүн нилээд олон провинциальна газетэнүүд тунхаглаа. Нүхэр И. В. Сталинай харюунууд октябриин 29-эй үдэшэ ба үсэгэлдэр үглөөгүүр белградска ба ороной бусад радиостанцинуудаар дамжуулагдаһан байна.

НОРВЕГИ

ОСЛО, октябриин 30. (ТАСС). Үсэгэлдэр үдэшын ба мүнөө үглөөнэй бухы газетэнүүд эхин нюурнуудтаа Юнайтед Пресс гэжэ американска агентствын президент г-н Хью Бейлидэ нүхэр И. В. Сталинай үгэһэн харюунуудые тунхаглаа. «Германиин гансахан экономическа бэшэ, харин политическэшье нэгэдэлые һэргээн бодхооходо хэрэгтэй. Шэнэ дайниие үүсхэгшэд, хамагай түрүүндэ Черчилль ба Англи ба США-дахи тэрэнэй нэгэ һаналтад» гэһэн ба нүхэр Сталинай бусад харюунуудые гаршаг шэнгеэр томо үзэгүүдээр хэблэбэ. Газетэнүүд нүхэр Сталинай портредуудые гаргалсаба.

АВСТРАЛИ

СИДНЕЙ, октябриин 30. (ТАСС). Юнайтед Пресс гэжэ телеграфна агентствын президент Хью Бейли гэгшын асуудалнуудта нүхэр И. В. Сталинай үгэһэн харюунууд бухы газетэнүүдтэ томо гаршагтайгаар эхин нюурнуудтань тунхаглагдаа. Хэблэл болбол нүхэр И. В. Сталинай харюунуудые хүсэдөөр тунхаглана.

РУМЫНИ

БУХАРЕСТ, октябриин 31. (ТАСС). Бухы газетэнүүд Юнайтед Пресс агентствын президентдэ Генералиссимус И. В. Сталинай үгэһэн харюунуудые эхин нюурнуудтаа тунхаглаба.

«Дэлхэйн эгээл ехэ державануудай нэгэнэй хүтэлбэрилэгшэ өөрынгөө гадаадын политикые гансашье мэргэжэлтэ дипломадуудта ойлгосотойгоор бэшэ, хэдэн зуун миллион юрын хүнүүдтэ ойлгосотой хэлэн дээрэ тодорхойлно» гэжэ «Скынтейя» газетэ бэшэнэ.

Генералиссимус Сталинай мэдүүлгэнь эб найрамдалай тэмсэлдэ ба дэлхэй дээрэ ... тунаһан үүлэнүүдые усад... жэшээ ба хүсэн мүн болоно... «Нбциуня» газетэ бэшэнэ.

ПОЛЬША

ВАРШАВА, октябриин ... (ТАСС). Бухы польско цен... хэблэл болбол Юнайтед Пре... жэ американска агентствын ... дентдэ нүхэр И. В. Сталин... һэн харюунуудта зорюула... түрүү бэшэгүүдые ту... на. Нүхэр Сталинай ... дүүлгэ хадаа Польшодо ... шухала удхашанартай гэжэ ... Варшавы» газетэ гаршаг ... тэмдэглэнэ. Польшын баруун ... нүүд хубилагдашагүй гэжэ ... бэшэнэ. Германи тухай Ге... лиссимус Сталинай мэдүүлг... газетэ тайлбарилна. Германи... шизмын үзэгдэлнүүдые бодото... рэнь усадхаха ба Германиие ... тэнь хүртэр демократизаци... рэгтэй гэһэн Сталинай һанал ... ехэл хангалтатайгаар угтагда... газетэ бэшэнэ. Энэ мэдүүлгэ ... бол Польшые Одер, Нейс... Балтикаһаа гэдэргэнь түлхихэ ... һэдэлгэ гаргаһан бухы ху... эрид харюу болоно гэжэ ... үргэлжэлнэ.

«Речь Посполита» гэжэ ... Сталинай харюунуудай тон ... ба тодо байһаниие тэмдэглэ...

«Глос Люду» газетэ иигэж... шэнэ: «Сталин болбол Гер... гитлеризмын үлэгдэлнүүдые ... тэнь хүртэр усадхахые. Гер... дахи булимтаралгын ба им... листическэ эрмэлзэлгэнүүдые ... хахые эринэ. СССР-эй гал... политикын гол принципүүд б... Сталинай интервьюгэй эдэ ... танууд хадаа СССР-тэй хани ... саатай байхаар хүсэһэн по... арадай интересүүд ба эрмэл... нүүдтэй хүсэдөөр таарана».

ГЕРМАНИ

БЕРЛИН, октябриин 31. (Т... Берлинэй үсэгэлдэрэй үглөөн... зетэнүүд Юнайтед Пресс г... леграфна агентствын прези... нүхэр И. В. Сталинай үгэһэн... нуудые гаргаба.

«Теглихе Рундшау» гэжэ ... үшөө октябриин 29-эй үдэш... харюунуудые тусхайгаар ... гаргаа, тиигээд үсэгэлдэр ... Сталинай харюунуудые иимэ ... шагтайгаар тунхаглаа: «Ула... рондын байдал тухай Генерал... мус Сталин бэшэнэ. Шэнэ дай... үүсхэгшэд элирүүлэгдэхэ ба ... лэгдэхэ еһотой. Германиин ган... ажахын бэшэ, харин политическ... нэгэдэл һэргээн бодхоогдохо е...

«Нейес Дейчланд» гэжэ ... нүхэр Сталинай харюунуудые ... гаршагтайгаар гаргаба: «Бухы ... хэй дээрэ амгалан тайбаниие ... гаха тухай Сталин бэшэнэ. Ю... тед Прессэй президентдэ ү... 31 харюу. Германиин ажахын ... политическэ нэгэдэлэй түлөө Ст... бэшэнэ». «Нейе Цейт» газетын ... шаг иимэ юм: «Сталин—Гер... политическэ ба ажахын нэгэд... түлөө, централна управлени ... гуулхын түлөө, ажаүйлэдбэрини... ри дээдэ үндэр хэмжээнэй т... «Берлинер Цейтунг» газетын ... шаг: «Сталин Германиин нэгэд... түлөө». Мүн иимэ гаршагтайгаар ... хэр Сталинай харюунуудые ... Фрейе Геверкшафт» газетэ хэбл...

«Нейес Дейчланд», «Нейе ... «Берлинер Цейтунг» ба «Ди Ф... Геверкшафт» гэжэ газетэнүүд... Сталинай харюунуудта түрүү ... шэгүүдые зорюулжа, тэндээ ... Сталинай хэһэн мэдүүлгын Ге... ниин демократическа хүгж... ехэхэн удхашанартайе онсолон ... дэглэнэ.

Нүхэр Сталинай харюунуу... бол дайнай дүүрэһэнэй һүүлдэ ... хаглагдаһан гүрэнэй ажал ябу... шанарай хэһэн мэдүүлгэнүүд ... һоо эгээл ехэ удхашанартай ... хрестианска демократическа ... зай (ХДС) түлөөлэгшэд зааба...

Баруун секторнүүдэй газе... нүхэр Сталинай харюунуудые ... хаглана. «Дер Тагесшпигель» ... газетэ Юнайтед Прессэй прези... тдэ нүхэр И. В. Сталинай ү... харюунуудые иимэ гаршагта... хүсэдөөр тунхаглаба: «Ста... табигдаһан 31 асуудал. Герма... ажахын ба политическэ нэг... шухала хэрэгтэй».

Харюусалгата редактор Ц. Д. ДАМДИНЖАП[ОВ]

РЕДАКЦИИН АДРЕС: г. Улан Удэ, ул. Ленина 26. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС. Улан-Удэ Унэн). ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23. АТС—1-80; зам. редактора — 23. ответ. секретаря—3-23; отделов: партийной и комсомольской жизни, сельского хозяйства — 3-23 (2 зв.), культуры и быта, промышленности и транспорта — 4-52; писем трудящихся, внутренней информации и переводов—4-52 (2 зв.); об'явлений — 2-64 (2 зв.).

Н—00737. Типография Государственного газетного издательства при Совете Министров БМАССР. тираж 10...